

Bureau voor Archeologie Rapport 1190

Hof van Neede, Oudestraat 11-19, Neede, gemeente Berkelland: een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende fase

Colofon

titel: Bureau voor Archeologie Rapport 1190. Hof van Neede, Oudestraat 11-19, Neede, gemeente Berckelland: een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende fase

auteur: C. de Jong (junior prospector)

autorisatie: A. de Boer (KNA senior prospector)

datum: 12 mei 2022

ISSN: 2214-6687

© Bureau voor Archeologie

Koningsweg 244 Utrecht

T 030 245 18 95

E info@bureauvoorarcheologie.nl

I <https://www.bureauvoorarcheologie.nl>

Administratieve gegevens

Projectnummer	2021051101
Provincie	Gelderland
Gemeente	Berkelland
Plaats	Neede
Toponiem	Oudestraat 11-19
Naam	Hof van Neede
Centrum locatie (m RD)	238.850; 461.070 (x; y)
Omvang plangebied	4.640 m ²
Omvang onderzoeksgebied booronderzoek	Gelijk aan plangebied
Kadastrale gegevens	kadastrale gemeentenaam: Neede, sectie: I, nummer(s): 328, 329, 331, 333, 389, 622, 623, 646, 647, 648, 1422, 1649, 1760
ARCHIS onderzoeksmeldingsnummer	5237617100 (ABU); 5237625100 (ABO)
Soort onderzoek	een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen in de verkennende fase
Opdrachtgever	SAB
Uitvoerder	Bureau voor Archeologie
Kaartblad	34D
(RO) kader onderzoek	Bestemmingsplanwijziging
Periode van uitvoering veldwerk	9 mei 2022
Bevoegde overheid	Gemeente Berkelland
Deskundige namens bevoegde overheid	Omgevingsdienst Regio Achterhoek
Versie van het rapport	1
Beheerder en plaats van documentatie	Digitale documentatie: ARCHIS en E-Depot Vondstdocumentatie: geen vondsten

Figuur 1: Het onderzoeksgebied (kaartbeeld) met plangebied (rood; www.opentopo.nl).

Inhoudsopgave

	Samenvatting.....	8
1	Inleiding.....	10
	1.1 Doelstelling en vraagstelling.....	10
2	Bureauonderzoek.....	12
	2.1 Methode.....	12
	2.2 Onderzoeksgebied en toekomstig gebruik.....	12
	2.3 Huidige situatie.....	13
	2.4 Aardwetenschappelijke waarden.....	14
	2.5 Historische situatie.....	16
	2.6 Mogelijke verstoringen.....	17
	2.7 Archeologische en bouwhistorische waarden.....	17
	2.8 Gespecificeerde verwachting.....	21
3	Booronderzoek.....	23
	3.1 Inleiding.....	23
	3.2 Methode.....	23
	3.3 Resultaten met bodemkundige interpretatie.....	24
	3.4 Archeologische interpretatie.....	26
	3.5 Waardestelling en Selectieadvies.....	27
4	Conclusie.....	28
	4.1 Conclusie Bureauonderzoek.....	28
	4.2 Conclusie Booronderzoek.....	29
5	Advies.....	31
	5.1 Status en Inhoudelijke afstemming bevoegde overheid.....	31
6	Literatuur.....	32
	Figuren.....	34
	Bijlage 1: Boorbeschrijvingen.....	60

Lijst met Figuren

Figuur 1: Het onderzoeksgebied (kaartbeeld) met plangebied (rood; www.opentopo.nl).....	4
Figuur 2: Luchtfoto actueel.....	34
Figuur 3: Topografische kaart.....	34
Figuur 4: Archeologische beleidskaart gemeente Berkelland (Willemse en Keunen 2014).....	35
Figuur 5: Nieuwe situatie. De rode lijnen geven de kadastrale percelen aan.....	36
Figuur 6: Bouwjaren (Kadaster 2013).....	37
Figuur 7: bouwtekening verbouwing Oudestraat 19 uit 1997.....	38
Figuur 8: Situatie in het oosten (boven) en westen (onder) van het plangebied tussen 2016 en 2018, respectievelijk kijkend naar het zuidwesten en oosten (Google Street View).....	39
Figuur 9: Bestemmingsplan Neede, Centrum 2011 (' <i>Ruimtelijkeplannen.nl</i> ' 2014).	40
Figuur 10: Geologische kaart (De Mulder 2003).....	41
Figuur 11: Geomorfologische kaart (Maas e.a. 2019).....	42
Figuur 12: Bodemkaart (Alterra 2014).....	43
Figuur 13: Hoogte-reliëfkaart (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018).....	44
Figuur 14: Hoogte-reliëfkaart detail (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018). Hoogtewaarden in meters ten opzichte van N.A.P.....	44
Figuur 15: Noordprofiel van de noordelijke proefsleuf, ongeveer 50 m ten noorden van het plangebied (De Wit 2004).....	45
Figuur 16: Het huis Camp met de daaromheen gelegen percelen en wegen onder Neede, circa 1784 (Onbekend 1784).Het plangebied ligt ongeveer binnen de blauwe cirkel.....	46
Figuur 17: Hottinger Atlas 1773-1794 (Versfelt 2003).....	47
Figuur 18: Kadastrale Minuut provincie Gelderland (' <i>HISGIS Gelderland</i> ' 2019).	48
Figuur 19: Topografisch militaire kaart 1850.....	49
Figuur 20: 436-1289-BORCULO-1890.....	49
Figuur 21: 436-1292-BORCULO-1930.....	50
Figuur 22: 436-1293-BORCULO-1937.....	50
Figuur 23: 34D-1955-.....	51
Figuur 24: 34D-1965-.....	51
Figuur 25: 34D-1977-.....	52
Figuur 26: 34D-1989-.....	52
Figuur 27: Luchtfoto's tussen 2008 en 2021 (' <i>Topotijdreis</i> ').....	53
Figuur 28: Zone waarbinnen bebouwing in de 20e eeuw heeft gestaan (blauw) en bebouwing volgens de kadastrale minuut (groen).....	54
Figuur 29: Archeologische vondstlocaties en zaken uit ARCHIS (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2021).....	55
Figuur 30: Proefsleuven met sporen van het onderzoek aan de Hofmaat ten noorden van het plangebied (De Wit 2004).....	56
Figuur 31: Boorpuntenkaart.....	57
Figuur 32: Schematische weergave van de boorprofielen.....	58
Figuur 33: Advieskaart.....	59

Lijst met Tabellen

Tabel 1: Aardkundige waarden.....	15
Tabel 2: Archeologische terreinen, zaken en vondstlocaties ca. 200 m van het plangebied.....	20

Samenvatting

Bureau voor Archeologie heeft een bureau- en inventariserend veldonderzoek in de vorm van boringen uitgevoerd voor bouwwerkzaamheden aan de Oudestraat 11-19 te Neede.

De vraagstelling van het onderzoek luidt: hoe kan rekening gehouden worden met eventuele archeologische resten bij de voorgenomen ontwikkeling? Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA, protocollen 4002 en 4003. Voor het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om te komen tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied.

In het plangebied wordt de bebouwing gesloopt en worden in het noordoosten, noorden en oosten appartementen gebouwd. De exacte werkzaamheden zijn nog niet bekend.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied op de overgang van een gordeldekzandwieling in het noordoosten naar een beekdal in het westen ligt. In het plangebied is waarschijnlijk een esdek aanwezig, mogelijk onder een ophogingslaag. Het plangebied is mogelijk geschikt voor bewoning vanaf het Laat Paleolithicum. Het (oosten van het) plangebied ligt in de historische kern van Neede. De eerste vermeldingen van Neede stammen uit de 12^e eeuw. In de 18^e, 19^e en begin van de 20^e eeuw is het landgebruik tuin en is het oostelijke deel bebouwd. In de jaren 30 van de 20^e eeuw is het overgrote deel van het plangebied bebouwd. De meeste bebouwing is reeds gesloopt. Van de bebouwing in het oosten van het plangebied dateert het oudste gebouw uit 1929.

Tijdens het booronderzoek zijn vijf boringen gezet met einddieptes tussen 150 en 270 cm -mv. Hieruit blijkt dat de bodem in het westen en zuiden van het plangebied tot in de C-horizont verstoord is. In het midden en noorden van het plangebied is de bodem (deels) intact en hier kunnen nog archeologische resten uit het Neolithicum tot en met de Vroege Middeleeuwen aanwezig zijn onder het esdek. In het oosten van het plangebied zijn ophogingslagen aanwezig die mogelijk gerelateerd zijn aan bewoning in de Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Hier is de verwachting voor archeologische resten hoog. In deze zones zijn graafwerkzaamheden voorzien waarbij het waarschijnlijk niet mogelijk is om ingrepen tot in het archeologische niveau te vermijden, waardoor archeologische resten kunnen worden vergraven.

Daarom adviseert Bureau voor Archeologie om in het midden, noorden en oosten van het plangebied, na de sloop van de bestaande bebouwing, een proefsleuvenonderzoek uit te voeren om eventuele archeologische resten te karteren en te waarderen. De werkwijze van het onderzoek dient vastgelegd te worden in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

De rest van het plangebied adviseert Bureau voor Archeologie vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat bij de graafwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen op plaatsen en dieptes waar die niet worden verwacht. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Berkelland.

1 Inleiding

Bureau voor Archeologie heeft een archeologisch onderzoek uitgevoerd voor de bouw van appartementen aan de Oudestraat 11-19 te Neede.

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

De ligging van het plangebied is weergegeven in fig. 1. Vanwege het gemeentelijke archeologische beleid moet voor de beoogde ontwikkeling een archeologisch onderzoek worden uitgevoerd.

Het onderzoek is uitgevoerd onder certificaat BRL SIKB 4000,¹ in overeenstemming met de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 4.1) en de richtlijnen volgens het afwegingskader 'Archeologie met beleid'.²

Het onderzoek bestaat uit een bureauonderzoek en een booronderzoek in de verkennende fase. Met de bevindingen wordt aan het einde van het rapport een advies gegeven hoe bij het project rekening kan worden gehouden met archeologische waarden.

1.1 Doelstelling en vraagstelling

Het doel van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting. Het doel van het veldonderzoek is het controleren en verfijnen van de archeologische verwachting zodat een beslissing genomen kan worden over hoe met eventuele archeologische waarden rekening moet worden gehouden bij de voorgenomen werkzaamheden.

Het veldonderzoek is uitgevoerd als booronderzoek (IVO – O) en betreft de verkennende fase. Met het verkennende veldonderzoek wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Hiermee worden kansarme zones uitgesloten en kansrijke zones geselecteerd.

De volgende onderzoeksvragen zijn in dit onderzoek gebruikt:

Bureauonderzoek:

- 1. Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*
- 2. Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*
- 3. Is sprake van bekende bodemverstoringen?*
- 4. Wat is de historische ontwikkeling van het plangebied?*
- 5. Is sprake van bekende archeologische waarden (zoals AMK terreinen, vondstlocaties, historische kernen) in het plangebied en directe omgeving, en zo ja welke?*

¹ <https://www.kiwa.nl/upload/certificate/00094278.pdf>

² Willemse en Kocken 2012

-
6. *Kunnen archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn? Zo ja, wat is daarvan op hoofdlijnen de omvang, ligging, aard en datering?*

Verkenkend booronderzoek:

7. *Wat is de aard (geologisch en bodemkundig) en intactheid (verstoringen) van het bodemprofiel?*
8. *Zijn potentiële archeologische niveaus aanwezig, en zo ja, wat is de aard, diepteligging en verbreiding daarvan?*

Eindoordeel:

9. *Indien (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:*
- a) *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*
 - b) *Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?*
10. *Indien vervolgonderzoek nodig is: Welke methode(n), techniek(en) en strategie(ën) van Inventariserend veldonderzoek zijn hiervoor geschikt?*

2 Bureauonderzoek

2.1 Methode

Het bureauonderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de richtlijnen van de KNA 4.1, protocol 4002.³

Voor het onderzoek zijn kaarten, databases en literatuur geraadpleegd om tot een gespecificeerde archeologische verwachting van het gebied te komen. Eerst wordt het plan- en onderzoeksgebied vastgesteld en het onderzoek gemeld bij ARCHIS. Daarna wordt achtereenvolgens de aardkundige, archeologische en historische context van het te onderzoeken gebied bestudeerd. Deze gegevens leiden tot het opstellen van een gespecificeerde verwachting. In de gespecificeerde verwachting worden de mogelijk aanwezige archeologische resten beschreven in termen van onder meer diepteligging, omvang, ouderdom en conservering.

De genoemde stappen leiden tot onderhavig rapport en het openbaar maken van de resultaten bij Archis en het e-Depot voor de Nederlandse Archeologie.⁴ In de hierna volgende hoofdstukken worden de belangrijkste onderzoeksgegevens gepresenteerd.

Van alle afgebeelde kaarten is het noorden boven, tenzij anders aangegeven.

2.2 Onderzoeksgebied en toekomstig gebruik

Afbakening plan- en onderzoeksgebied

De ligging van het plangebied staat afgebeeld in fig. 1. Het plangebied ligt in de gemeente Berkelland in de plaats Neede. De locatie ligt aan het adres Oudestraat 11-19. Het plangebied heeft een onregelmatige vorm waarvan de langste zijde 110 m is. Het plangebied heeft een omvang van 4.640 m².

Het plangebied ligt tussen de Oudestraat in het oosten, de Hofmaat in het noorden en het Busplein in het westen (fig. 2 en 3). Ten zuiden van het plangebied liggen percelen van Oudestraat nummer 1 tot en met 9.

Om voldoende informatie over aardkundige, historische en archeologische gegevens te verzamelen wordt een onderzoeksgebied gebruikt dat groter is dan het plangebied. Het onderzoeksgebied voor het bureauonderzoek is een zone met straal van circa 200 m om de ontwikkeling heen (fig. 1).

Overheidsbeleid

In het gebied geldt een vastgesteld gemeentelijk archeologisch beleid (fig. 4). Op de gemeentelijke archeologische beleidskaart uit 2014 ligt het plangebied in een archeologisch waardevol gebied (categorie 4; historische stads- en dorpskern). Hierbij geldt, volgens het beleid van de Regio Achterhoek, dat bij ingrepen van meer dan 50 m² en waarbij dieper wordt gegraven dan 30 cm onder maaiveld rekening gehouden moet worden met archeologische resten.⁵

³ SIKB 2018

⁴ Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed en Data Archiving and Networking Services

⁵ Willemse en Keunen 2014; Willemse en Kocken 2012

Ontwerp c.q. inrichtingsplan

In het plangebied wordt de bestaande bebouwing gesloopt en hier komen appartementen voor in de plaats (fig. 5). Voor zover bekend zijn geen kelders voorzien. In het midden van het plangebied worden parkeerplaatsen aangelegd. In de rest van het plangebied zijn geen grote ingrepen voorzien.

Aard en omvang van de toekomstige verstoring

De exacte graafwerkzaamheden zijn nog niet bekend. Naar verwachting vinden graafwerkzaamheden plaats tot in de schone grond (C-horizont), minimaal 80 cm -mv. De nieuwe bebouwing wordt gerealiseerd in het noordwesten, noorden en oosten van het plangebied.

Milieutechnische condities

In het oosten van het plangebied, ter hoogte van Oudestraat 13 en 15 heeft in 2000 een milieukundig onderzoek plaatsgevonden. Centraal op het perceel van Oudestraat 15 is de bovengrond verontreinigd met lood en arseen, gerelateerd aan een voormalige loodsmelterij. In de rest van het onderzochte gebied zijn de bodem en het grondwater licht verontreinigd met verschillende stoffen, zoals koper, kwik en PAK. De zware verontreiniging van lood en arseen is beperkt tot maximaal 25 m³. De bodem is daarom niet gesaneerd.⁶

Grondwaterpeil

De actuele grondwaterstand in het plangebied kan worden afgeleid uit de grondwatertrap op de bodemkaart. Omdat het plangebied op de bodemkaart in de bebouwde kom ligt, is geen grondwatertrap gedefinieerd.

De grondwaterstand zal door de beoogde ingrepen waarschijnlijk niet veranderen.

Consequentie van de ingrepen

Door uitvoeren van graafwerkzaamheden kunnen archeologische resten worden vergraven.

2.3 Huidige situatie

Bebouwing en functie

In het oosten van het plangebied staan woningen. Van zuid naar noord hebben deze woningen een bouwjaar van 1931, 1930, 1946, 1929, 1971, 1969 en 1997 (fig. 6 en 7). Voor zover bekend zijn geen kelders aanwezig. In het zuiden van het plangebied staat een fietsenstalling met een bouwjaar van 1975. In het midden van het plangebied staan twee fietsenstallingen waarvan het bouwjaar onbekend is.⁷

Bodemgebruik

Ten noorden van de fietsenstalling in het zuiden heeft recentelijk een pand gestaan; deze is reeds gesloopt. Het noordwesten van het plangebied bestaat uit grasland met bomen. De rest van het plangebied is verhard met tegels en klinkers.

⁶ Willemsen 2000

⁷ Kadaster 2013

Bestemmingsplan

Het plangebied ligt in bestemmingsplan Neede, Centrum 2011 (vastgesteld in 2013). In het oosten, noorden en westen gelden respectievelijk de volgende dubbelbestemmingen met bijbehorende vrijstellingsgrenzen:

- Waarde – Archeologie 2 (1.550 m²):
 - 50 m²
 - 30 cm -mv
- Waarde – Archeologische verwachting 2 (400 m²):
 - 1.000 m²
 - 30 cm -mv
- Waarde – Archeologische verwachting 3 (2.710 m²):
 - 5.000 m²
 - 30 cm -mv

Dit betekent dat bij ingrepen groter en dieper dan deze grenzen een rapport moet worden overlegd waaruit blijkt dat de archeologische waarde van het plangebied voldoende is vastgesteld. Deze vrijstellingsgrenzen wijken af van het actuele beleid omdat deze gebaseerd zijn op de oude archeologische beleidskaart.

2.4 Aardwetenschappelijke waarden

De aardkundige gegevens staan samengevat in tabel 1.

Het plangebied ligt in het archeologisch landschap 'Noordelijk zandgebied', in de landschapszone dekzandruggen en rivierduinen.⁸

Het plangebied ligt ongeveer 600 m ten zuiden van de Needse Berg. Dit is een stuwwal die tijdens de voorlaatste ijstijd, het Saalien is ontstaan als gevolg van opstuwing door landijs. Gedurende het Weichselien, de laatste ijstijd (115.000 tot 11.700 jaar geleden), kwam het landijs niet zo ver zuidelijk maar heersen in Nederland wel periglaciaire condities. Onder deze omstandigheden is ondergrond bevroren en is weinig vegetatie aanwezig. Hierdoor kan zand gemakkelijk verwaaien en lokaal verplaatst worden. Op deze manier worden dekzandvlaktes en dekzandruggen gevormd.

De geologische kaart geeft aan de het plangebied ter hoogte van gestuwde afzettingen ligt (fig. 10). De geomorfologische kaart plaats daarentegen de stuwwal meer richting het noorden (fig. 11). Deze kaart laat zien dat het plangebied ter hoogte van gordeldekzandwelingen en een beekdal ligt. De gordeldekzandwelingen, dekzand dat is afgezet rondom lokale hoogtes zoals stuwwallen, liggen in het noordoosten van het plangebied. Hierop kan een oud-bouwlanddek aanwezig zijn. Het westelijke deel van het plangebied ligt ter hoogte van een beekdalbodem. Tussen de beekdalbodem en de dekzandwelingen ligt een beek(dal)overstromingsvlakte. Dit betekent dat het plangebied op de overgang van een droog (gordeldekzand) naar nat (beekdal) gebied ligt. In het plangebied kan een oud-bouwlanddek aanwezig zijn, en dan met name in het noordoosten van het plangebied. Wat voor type bodem aanwezig kan echter niet vastgesteld worden omdat op de bodemkaart het

⁸ Rensink e.a. 2015

plangebied in de bebouwde kom ligt (fig. 12).

Op de hoogte-reliëfkaart is zichtbaar dat de hoogste delen van het landschap (de stuwwal) ten noorden van het plangebied ligt (fig. 13). Ten westen en zuiden van het plangebied kan het beekdal, zoals aangegeven op de geomorfologische kaart, herkend worden. Hier omheen neemt het maaiveldniveau toe, met name richting het noordoosten. Dit zijn de (gordel)dekzandwelingen. Het plangebied ligt op de rand van de zone met gordeldekzandwelingen. Het landschap is gedeeltelijk beïnvloed door de bebouwing. Mogelijk is het plangebied opgehoogd.

Binnen het plangebied ligt het maaiveld het laagst in het zuidwesten, ter hoogte van het Busplein. Het maaiveldniveau neemt toe van 18,0 m NAP in het zuidwesten naar 19,0 m NAP in het noordoosten (fig. 14).

Ten noorden van het plangebied, aan de andere kant van de Hofmaat, heeft een archeologisch proefsleuvenonderzoek plaatsgevonden. Uit dit onderzoek blijkt dat de bodem bestaat uit een bouwvoor en ophogingslaag met hieronder een deels intact esdek van ongeveer 50 cm dik (fig. 15). Onder het esdek ligt een bioturbatielaag met daaronder het natuurlijke zand. Naar het westen toe ligt de top van het natuurlijke profiel lager en worden de omstandigheden natter. In de bioturbatielaag, onder het esdek, zijn sporen van een huisplattegrond aangetroffen. Dit niveau ligt ongeveer 120 cm -mv. Het huisplattegrond ligt in het westen van het onderzochte gebied, dus het lage deel van het landschap.⁹

Bron	Situatie plangebied, omschrijving
Geologie (fig. 10)	Geologische Overzichtskaart 1 : 250 000: ¹⁰ G2: Gestuwde Tertiaire formaties, veelal zeeklei en -zand (G2)
Bodemkunde (fig. 12)	Bodemkaart 1 : 50 000: Bebouwing (bebouwd)
Geomorfologie (fig. 11)	Geomorfologische kaart 1 : 50 000: - Noordoosten: Gordeldekzandwelingen (3L52), al dan niet met oud-bouwlanddek - midden: Beek(dal)overstromingsvlakte (2M44) - westen: Beekdalbodem (22R42)
AHN (fig. 13 en 14)	Het maaiveldniveau neemt toe van 18,0 m NAP in het zuidwesten naar 19,0 m NAP in het noordoosten.

Tabel 1: Aardkundige waarden.

⁹ De Wit 2004

¹⁰ De Mulder 2003

2.5 Historische situatie

Het plangebied ligt gedeeltelijk in een beekdal en gedeeltelijk op een dekzandrug of welving. Dit maakt het gebied mogelijk geschikt voor bewoning vanaf het Laat Paleolithicum. Ten tijden van de landbouwsamenlevingen zijn de lagere natte delen van het landschap minder aantrekkelijk voor boeren. Nederzettingen kwamen het meest voor in de overgang tussen hoge en lage delen.¹¹

Het plangebied ligt in de historische kern van Neede. De eerste vermeldingen van Neede stammen uit de 12^e eeuw. Een bron uit de 14^e eeuw verwijst naar de parochie Neede. De naam Neede is verwant met de woorden neder en beneden en betekent 'laaggelegen'.¹² Dit betekent dat de plaats waarschijnlijk in of nabij een laag deel van het landschap is ontstaan.

De eerste kaarten waar Neede en het plangebied enigszins gedetailleerd afgebeeld zijn, dateren uit de 18^e eeuw (fig. 16 en 17). De kern van Neede bestaat uit twee wegen die uitwaaiëren vanaf de kerk richting het noorden en oosten. Het plangebied in de historische kern nabij de kerk. De oostkant van het plangebied is in deze periode bebouwd.

Uit de kadastrale minuut uit het begin van de 19^e eeuw wordt duidelijk dat het plangebied voornamelijk bestaat uit tuinen. De bebouwing staat in een strook in het oosten van het plangebied, aan de huidige Oudestraat. In het zuiden van het plangebied loopt een weg. Direct ten westen van het plangebied is het landgebruik weiland met daarnaast hooiland. Dit landgebruik wijst op de lage ligging van het landschap in of nabij het plangebied. Gegeven de bodemopbouw direct ten noorden van het plangebied (zie hoofdstuk 2.4), is het mogelijk dat de tuinen in en rondom het plangebied daarvoor bouwlanden zijn geweest.

In 1850 lijkt de situatie nog ongewijzigd (fig. 19). In 1890 zijn in het midden en westen van het plangebied wegen afgebeeld die de tuinen van de erven en weilanden scheiden (fig. 20). Deze situatie blijft tot ongeveer 1930 (fig. 21). Tussen 1930 en 1937 worden in het westen en midden van het plangebied gebouwen gebouwd. De exacte functie van deze gebouwen is niet bekend. In het zuiden van het plangebied staat ook een gebouw afgebeeld, maar vermoedelijk ligt deze net ten westen van het plangebied. De bebouwing in het westen van het plangebied is gesloopt vóór 1965 (fig. 22 tot en met 24).

In 1977 staat in het uiterste noordwesten bebouwing afgebeeld (fig. 25). In het noordoosten van het plangebied wordt in 1969 en 1971 aan de Oudestraat 17, de woning ver- of herbouwd. Het Busplein wordt in de jaren 70 of 80 van de vorige eeuw aangelegd, evenals het gebouw in het zuiden van het plangebied (fig. 26). De bebouwing in het noordwesten wordt in 2008 gesloopt (fig. 27). In het noorden van het plangebied vinden mogelijk in 2014 werkzaamheden plaats. Het gebouw in het zuiden van het plangebied, naast het Busplein, is in 2021 gesloopt.

¹¹ Willemse en Keunen 2014

¹² Van der Sijs 2010

2.6 Mogelijke verstoringen

In de 20^e en 21^e eeuw heeft in het westen, midden en zuiden van het plangebied bebouwing gestaan dat reeds gesloopt is (fig. 28). Door de bouw- en sloopactiviteiten gerelateerd aan deze bebouwing kunnen archeologische resten zijn vergraven.

In het noorden van het plangebied hebben mogelijk in 2014 (grond)werkzaamheden plaatsgevonden waardoor de bodem verstoord kan zijn geraakt.

Bij de bouw van de woningen in het oosten van het plangebied in de 20^e eeuw kunnen resten van oudere bebouwing verloren zijn gegaan.

2.7 Archeologische en bouwhistorische waarden

Archeologische vondstlocaties en zaken staan weergegeven in fig. 29 en staan toegelicht in tabel 2. De belangrijkste bevindingen worden in de lopende tekst samengevat.

In het plangebied liggen geen archeologische waarnemingen en geen (delen van) archeologische terreinen. Het plangebied is niet eerder archeologisch onderzocht.

Ten noorden van het plangebied, aan de andere kant van de Hofmaat, heeft een archeologisch proefsleuvenonderzoek plaatsgevonden (zaak 2.090.548.100). Uit dit onderzoek, en het voorafgaande booronderzoek, blijkt dat de bodem grotendeels intact is. De bodem bestaat uit een bouwvoor, een ongeveer 50 cm dik esdek en de natuurlijke zandondergrond met in de top een bioturbatielaag (fig. 15). Naar het westen toe ligt de natuurlijk ondergrond lager en wordt het natter. In de noordelijke proefsleuf, ongeveer 50 m ten noorden van het plangebied, zijn een groot aantal paalkuilen aangetroffen (fig. 30). Het vlak, waarin deze paalkuilen zijn aangetroffen, is aangelegd in de bioturbatielaag ongeveer 120 cm -mv. De paalkuilen maken deel uit van een huisplattegrond en zijn gedateerd in de IJzertijd of Romeinse tijd. Opvallend is dat het huisplattegrond in het westen van het onderzochte gebied ligt, in het lage (en natte) deel van het landschap. De hoogte van het maaiveld in het lage deel van het onderzochte gebied (ongeveer 18,9 m NAP) komt overeen met het maaiveld in het midden van het huidige plangebied. Hoewel door recente verstoringen de resten als niet behoudenswaardig worden beschouwd, is geadviseerd een opgraving uit te voeren indien de bodem verstoord wordt. Voor zover bekend heeft geen opgraving plaatsgevonden.

Ongeveer 70 m ten zuiden van het plangebied heeft een archeologisch booronderzoek plaatsgevonden (zaak 2.145.969.100). De resultaten van dit onderzoek zijn echter niet beschikbaar.

150 m ten zuiden van het plangebied, aan de Bleekenweg, heeft tevens een archeologische booronderzoek plaatsgevonden (zaak 2.170.340.100). Uit dit onderzoek blijkt dat beekafzettingen aanwezig zijn. Er is een puinlaag aangetroffen, dat mogelijk een oude weg uit de Nieuwe tijd betreft. Er zijn echter geen archeologische indicatoren aangetroffen die wijzen op een vindplaats. Het advies is daarom vrijgave.

200 m ten noordoosten van het plangebied, aan het Marktpllein 1, is een archeologisch proefsleuvenonderzoek uitgevoerd (zaak 2.170.340.100). Hier zijn onder andere fragmenten handgevormd aardewerk uit den Late IJzertijd of Vroeg Romeinse tijd in een oude akkerlaag aangetroffen. Archeologische sporen zijn niet aangetroffen. Binnen de grenzen van het onderzochte gebied zijn geen behoudenswaardige archeologische resten aangetroffen. Daarom werd aanvullend onderzoek niet noodzakelijk geacht.

200 m ten zuidwesten van het plangebied zijn een stuk vuursteen en een onbekend aantal vuursteenafslagen uit het Mesolithicum aangetroffen (vondstlocatie 1.068.591). Deze locatie ligt ter hoogte van een dekzandrug.

Ongeveer 80 m ten zuiden van het plangebied zijn op de rand van een dekzandrug en in een laaggelegen aangrenzend terrein twee fragmenten aardewerk uit de Late Middeleeuwen aangetroffen, evenals vijf fragmenten handgevormd aardewerk die globaal in het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd gedateerd worden (vondstlocatie 1.068.619).

140 m ten noordwesten van het plangebied zijn in het noordwestelijke deel van het centrum van Neede, in een vergelijkbare landschappelijke ligging als het plangebied, archeologische indicatoren aangetroffen (vondstlocatie 1.079.843). Het betreft aardewerk uit de IJzertijd, Romeinse tijd of Late Middeleeuwen. Het materiaal is zowel in een esdek als in een menglaag aangetroffen.

In het plangebied zijn geen bekende militaire erfgoedwaarden aanwezig.¹³

Archeologische terreinen
Geen.
Zaken (incl. evt. bijbehorende vondsten)
2.014.083.100: Berkelland, Neede, boring Bij deze zaak is vondstlocatie 1.070.598 geregistreerd. Bij dit onderzoek zijn de boringen tussen de bebouwing gezet. Hieruit blijkt dat de bodem intact is. Onder de bouwvoor ligt een ophogingslaag. Hieronder bevindt zich een esdek van maximaal 50 cm dik. Onder het esdek ligt het natuurlijke zand. Het advies is om een proefsleuvenonderzoek uit te voeren. 2.090.548.100: Berkelland, Neede, Centrum, proefputten/proefsleuven Vervolg op zaak 2.014.083.100. Bij deze zaak is vondstlocatie 1.077.925 geregistreerd. Tijdens dit onderzoek zijn twee sleuven gegraven. De noordelijke proefsleuf is in twee vlakken opgegraven. Het eerste vlak is net onder het esdek aangelegd, op een diepte van 1 m beneden maaiveld. Het tweede vlak is net onder de bioturbatielaag (menglaag) aangelegd, op een diepte van 1,20 m beneden maaiveld. In beide proefsleuven zijn veel restanten van funderingen en leidingen aangetroffen, die behoorden tot de gebouwen die tot voor kort op het onderzoeksterrein hebben gestaan. De noordkant van de noordelijke proefsleuf en de westkant van de zuidelijke proefsleuf lieten een onverstoorde bodemopbouw zien. In de noordelijke proefsleuf is een aantal archeologische sporen en vondsten aangetroffen. In vlak 2 van de noordelijke proefsleuf is een groot aantal paalkuilen aangetroffen. Een deel daarvan maakt deel uit van een oost-west georiënteerde huisplattegrond. Hoewel er geen vondstmateriaal uit de paalkuilen van het huis zelf komt kan het huis, op basis van de datering van het aardewerk, in de IJzertijd of in de Romeinse Tijd gedateerd worden. Dit aardewerk is tijdens de aanleg van zowel vlak 1 als 2 alsmede in het noordprofiel aangetroffen. Overigens is het opvallend dat de huisplattegrond is aangetroffen in het natte gedeelte van het terrein. Dit is geen ideale plaats om een huis te bouwen. Mogelijk is het huis gebouwd in de tijd dat de grond nog hier nog droog was en is de bodem later gaan vernatten. Omdat een groot deel van het onderzoeksterrein verstoord is door recente ingrepen (bebouwing), is het terrein, ondanks de aanwezigheid van archeologische sporen en vondsten, toch niet behoudenswaardig. Indien het terrein rond de huisplattegrond in werkput 1 door de nieuwbouw wordt bedreigd, wordt geadviseerd om dit deel nader archeologisch te laten onderzoeken. Dit kan plaatsvinden door middel van een kleine opgraving.¹⁴

13 Stichting RAAP 2017; Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2016

2.145.969.100: Berkelland, Neede, Spilbroekschool, boring

Dit onderzoek is uitgevoerd in 2007 en afgemeld in 2015. Het rapport is niet beschikbaar.

2.170.340.100: Berkelland, Neede, bleekenweg, boring

Het plangebied ligt in de beekoverstromingsvlakte van de Berkel. Dit betekent dat voor het plangebied het verwachtingsmodel voor het landschapstype 'beekoverstromingsvlakte' geldt. De verwachting is laag voor bewoningsresten uit alle perioden, wel kunnen losse vondsten aangetroffen worden. In het onderzochte gebied zijn beekafzettingen aanwezig. De beekafzettingen zijn bedekt door een opgebracht puinhoudend pakket. Dit pakket is in drie van de zes boringen bedekt met een kleidek, dat tijdens overstromingen door de Berkel is afgezet. Er is alleen een oude puinlaag aangetroffen, met spikkels puin en baksteen. Er zijn geen dateerbare fragmenten opgeboord. Het geringe humusgehalte en het vele puin suggereert dat deze ophoging niet het gevolg is van potstalbemesting. Mogelijk betreft het puinhoudende pakket een oude weg, een voorloper van de huidige Bleekenweg. Op basis daarvan kan geconcludeerd worden dat het ophogingspakket niet recent is. Vermoedelijk dateert het uit de Nieuwe tijd en zou op een oude weg kunnen wijzen. Uit historische gegevens blijkt dat hier de weg van Neede naar de havezate De Kamp heeft gelopen. Op basis van deze resultaten wordt geconcludeerd dat er geen concrete aanwijzingen zijn voor een archeologisch vindplaats, behoudens het aangetroffen ophogingspakket. Een vervolgonderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.¹⁵

2.230.126.100: Berkelland, Neede, Marktpllein 1, boring

Op basis van het bureauonderzoek geldt voor het gehele plangebied voorsnag een hoge archeologische verwachting op het aantreffen van archeologische resten uit de periode Laat-Paleolithicum tot en met de Volle Middeleeuwen. Op basis van de waarnemingen in de nabije omgeving geldt er een specifiek hoge verwachting op het aantreffen van archeologische resten uit de IJzertijd tot en met de Volle Middeleeuwen. De bodems in het plangebied vertonen een zogenaamd AC- of ABC-profiel. Ter plekke van twee boringen in het westen en midden van het onderzochte gebied is in de top van het dekzand nog een donkergele tot (licht)bruinrijze BC-horizont behorende bij een podzolprofiel zichtbaar. De overige uitspoelings- en uitspoelingshorizonten (E-, Bh(s)-horizonten zijn vermoedelijk afgetopt en opgenomen in de bovenliggende ploegzone / plaggendek. In de overige boringen is de top van het dekzand dusdanig afgetopt dat er sprake is van een AC-profiel. Over het algemeen wordt het aanwezige gordeldekzand afgedekt middels een scherpe grens met het bovenliggende plaggendek, verstoord humeus dek of oude akkerlaag. Gezien de specifiek hoge verwachting om nog archeologische resten van nederzettingen uit het Neolithicum tot en met de Volle Middeleeuwen aan te treffen en het uitgangspunt van een verstoring tot diep in de C-horizont is de kans groot dat eventueel aanwezige archeologische resten worden bedreigd. Daarom wordt een vervolgonderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek noodzakelijk geacht.¹⁶

2.279.035.100: Berkelland, Neede, Marktpllein 1, proefputten\proefsleuven

Vervolg op zaak 2.230.126.100. Bij deze zaak is vondstlocatie 1.094.292 geregistreerd.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek op 23 maart 2010 is vastgesteld dat in de sleuf ten westen van het postkantoor tot ca. 1 m tot 1,10 m onder straatniveau een humeus dek aanwezig is met vondstmateriaal en afvalkuilen uit (het tweede kwart? van) de 20e eeuw. Onder dit humeuze dek zijn restanten van greppels of kuilen uit de Nieuwe Tijd aanwezig. In de sleuf ten oosten van het postkantoor (werkput 1) is een intacte stratigrafie aangetroffen tot 1 m onder straatniveau waarin een plaggendek aanwezig is. Onder dit plaggendek is een restant van een oudere akkerlaag aanwezig. Hierin zijn diverse fragmenten handgevoemd aardewerk aangetroffen uit de Late IJzertijd of Vroeg-Romeinse Tijd. In het aangelegde vlak zijn geen antropogene sporen aangetroffen. Daarna is een archeologische waarneming gedaan op de locatie van het voormalige postkantoor op het Marktpllein te Neede in verband met de verwijdering van de funderingen. De waargenomen C-horizont op de slooplocatie vertoonde in kleur en bodemverschijnselen overeenkomst met die in de westelijke proefsleuf (werkput 2). In deze C-horizont zijn geen sporen aangetroffen. In de oostelijke helft van de slooplocatie en ten oosten is een intact plaggendek waargenomen. Binnen de grenzen van het plangebied zijn geen behoudenswaardige archeologische resten aangetroffen. Bovendien is de kans op een behoudenswaardige status van eventuele, wel aanwezige maar niet vastgestelde resten gering. Om die reden wordt aanbevolen geen vervolgonderzoek te laten uitvoeren bij bodemverstorende activiteiten.¹⁷

2.359.185.100: Berkelland, Neede, Nieuwstraat 14, boring

Uit het bureauonderzoek blijkt dat in het plangebied archeologische waarden aanwezig kunnen zijn

14 De Wit 2004

15 Koeman 2007

16 Kalisvaart 2009

17 Wemerman en Spitzers 2010

op en in de top van het zand, al dan niet afgedekt door een esdek. Het kan hierbij gaan om, mogelijk goed bewaarde, resten vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Nieuwe tijd. De archeologische waarden kunnen bestaan uit losse, geïsoleerde vondsten, nederzettingen en/of akkercomplexen. Om deze archeologische verwachting te toetsen zijn in het plangebied 5 Edelmanboringen gelijkmatig om de bebouwing heen over het plangebied gezet. Tijdens het booronderzoek is vastgesteld dat in het plangebied inderdaad een esdek aanwezig is. Opvallend is dat aanwijzingen hiervoor ook in boringen 1 en 5 zijn aangetroffen, dus vrijwel tegen de Nieuwstraat aan, op de plaats waar ook de historische bebouwing verwacht kan worden. Als er al historische bebouwing gestaan heeft, dan lijkt voorafgaand daaraan het plangebied in zijn geheel als akker gebruikt te zijn. A, E en B-horizonten zijn niet waargenomen tijdens het booronderzoek. Het is mogelijk dat deze zijn opgenomen in het bovenliggende esdek. Tijdens het booronderzoek zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. Op basis van het booronderzoek worden in het plangebied geen intacte archeologische waarden verwacht daterend van voor de Late Middeleeuwen, omdat de top van het zand vergraven is. Ook het esdek is nog maar deels intact. De aanwezigheid van resten van historische bebouwing (die op basis van het bureauonderzoek verwacht werden) kon op moment van veldonderzoek niet getoetst worden. Deze resten worden immers verwacht op de locatie die ook nu nog bebouwd is. Indien resten van historische bebouwing aanwezig zijn hebben deze, als gevolg van recente overbouw, naar verwachting een slechte fysieke kwaliteit. Een vervolgonderzoek wordt niet noodzakelijk geacht.¹⁸

4.040.177.100: Berkelland, Neede, Nieuwstraat 51-55, bureauonderzoek

Het onderzoek toont aan dat er voor de straatzijde van het plangebied een zeer hoge verwachting op archeologische vindplaatsen en bouwhistorische waarden vanaf de Late Middeleeuwen geldt. Daarnaast geldt een hoge verwachting voor vindplaatsen uit alle perioden door de aanwezigheid van een eerddek op een dekzandrug. Het eerddek is naar verwachting 70 cm dik en de top van het dekzand bevindt zich op 1,00 m -mv. Op grond van bouwdossieronderzoek en milieuhygiënisch onderzoek is te herleiden dat de bodem onder de huidige bebouwing tot in de C-horizont verstoord is. Van het nieuw te verstoren bouwvlak (600 m²) ligt nog 35 m² in een zone met een verwachte intacte bodem. Gegeven de zeer hoge verwachting geldt volgens het gemeentelijk beleid een vrijstellingsgrens van 50 m² voor nieuwe verstoringen. Het nieuw te verstoren deel overschrijdt deze grens niet. Daarom wordt geadviseerd bij de locatie van het nieuwe bouwvlak, geen vervolgonderzoek uit te voeren. Dit houdt in dat voor het overige niet te bebouwen deel van het plangebied de dubbelbestemming 'Waarde-Archeologie' zal blijven bestaan.¹⁹

Vondstlocaties los

1.068.591: Berkelland, Neede, De Hofmaat, (veld)kartering

Op deze locatie staat een stuk vuursteen en een onbekend aantal vuursteenafslagen uit het Mesolithicum geregistreerd.

1.068.619: Berkelland, Neede, De Hofmaat, (veld)kartering

Op deze locatie zijn op de rand van een dekzandrug en in een laaggelegen aangrenzend terrein twee fragmenten aardewerk uit de Late Middeleeuwen aangetroffen, evenals vijf fragmenten handgevormd aardewerk die globaal in het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd gedateerd worden.

1.079.843: Berkelland, Neede, (veld)kartering

Tijdens een karterend onderzoek in het noordwestelijke deel van het centrum van Neede zijn in 4 van de 6 boringen archeologische indicatoren aangetroffen. Het betreft aardewerk uit de IJzertijd, Romeinse tijd of Late Middeleeuwen. Het materiaal is zowel in het esdek als ook in een menglaag aangetroffen. Vermoedelijk bevinden zich nog (resten van) grondsporen aan de top van de C-horizont.

Tabel 2: Archeologische terreinen, zaken en vondstlocaties ca. 200 m van het plangebied.

In het plangebied staan geen bekende (ondergrondse) bouwhistorische waarden geregistreerd. Ongeveer 50 m ten oosten het plangebied staat een rijksmonument. Het betreft de toren van de Nederlands Hervormde Kerk. De toren is omstreeks 1506 gebouwd, uitgebrand in 1945 en daarna hersteld.²⁰

18 Kerkhoven e.a. 2012

19 Van der Kuijl 2017

20 Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2017

2.8 Gespecificeerde verwachting

Het plangebied ligt in het archeologisch landschap 'Noordelijk zandgebied', in de landschapszone dekzandruggen en rivierduinen. Het plangebied ligt op de overgang van gordeldekzandwellingen in het noordoosten naar een beekdal in het (zuid)westen. In het plangebied is waarschijnlijk een esdek aanwezig, mogelijk onder een ophogingslaag.

Aan de andere kant van de Hofmaat, ten noorden van het plangebied heeft archeologisch proefsleuvenonderzoek plaatsgevonden. Hieruit is gebleken dat de bodem bestaat uit een bouwvoor met daaronder een ophogingslaag, een esdek, een bioturbatielaag en dan het natuurlijke zand. Naar het westen toe neemt het maaiveldniveau af en wordt het natter. In het westen van het onderzochte gebied, ongeveer 50 m ten noorden van het plangebied, is in het natte deel van het landschap een huisplattegrond uit de IJzertijd of Romeinse tijd aangetroffen. Het sporenniveau lag in de bioturbatielaag, ongeveer 120 cm -mv.

Door de (gedeeltelijke) ligging op een dekzandwelling naast een beekdal is het plangebied mogelijk geschikt voor bewoning vanaf het Laat Paleolithicum. Door verploeging zullen eventuele ondiepe sporen en resten uit het Paleolithicum en Mesolithicum opgenomen zijn in het esdek. Het plangebied ligt in de historische kern van Neede. De eerste vermeldingen van Neede stammen uit de 12^e eeuw.

In de 18^e, 19^e en begin van de 20^e eeuw is het landgebruik tuin. In de periode hiervoor is een deel van het plangebied mogelijk gebruikt als bouwland. Het oosten van het plangebied, aan de Oudestraat is in deze periode bebouwd. In de jaren 30 van de 20^e eeuw is het overgrote deel van het plangebied bebouwd. De meeste bebouwing in het westen, midden en zuiden van het plangebied is reeds gesloopt. Van de bebouwing in het oosten van het plangebied dateert het oudste gebouw uit 1929.

De verwachting wordt als volgt gespecificeerd:

1. *Datering*

Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd, in het bijzonder archeologische resten uit de IJzertijd en Romeinse tijd en in het oosten van het plangebied Middeleeuwen en Nieuwe tijd.

2. *Complextype*

Archeologische resten uit de periode van landbouwsamenlevingen en staatssamenlevingen gerelateerd aan bewoning, economie, infrastructuur, rituelen en begravingen.

3. *Omvang*

Archeologische resten gerelateerd aan bewoning uit de periode van de landbouwsamenlevingen kunnen worden beschouwd als vlakelementen met variabele omvang (klein tot groot). Sommige complextypen kunnen zich ook als puntelementen manifesteren (begravingen, depots) of als lijnelementen (wegen, watergangen, percelering).

4. *Diepteligging*

Archeologische resten uit het Neolithicum tot en met de Vroege Middeleeuwen kunnen onder het esdek in de top van het natuurlijke dekzand aanwezig zijn. De top van dit niveau ligt vermoedelijk tussen 100 en 120 cm -mv.

Archeologische resten uit recentere perioden kunnen in het esdek aanwezig zijn, vanaf het maaiveld of onder de bouwvoor en/of ophogingslaag van onbekende dikte.

5. *Gaafheid en conservering (fysieke kwaliteit)*

Over de gaafheid en conservering van eventuele sporen en artefacten zijn geen nadere gegevens bekend.

6. *Locatie*

Archeologische resten uit het Neolithicum tot en met de Vroege Middeleeuwen kunnen in het hele plangebied aanwezig zijn. Archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd zijn waarschijnlijk in het oosten van het plangebied aanwezig.

7. *Uiterlijke kenmerken (prospectie kenmerken):*

Archeologische resten in zandgebieden kenmerken zich over het algemeen door de aanwezigheid van een sporen niveau.

8. *Mogelijke verstoringen*

Door bouw- en sloopactiviteiten in de 20^e en 21^e eeuw kunnen archeologische resten zijn vergraven.

3 Booronderzoek

3.1 Inleiding

De ligging van het plangebied staat afgebeeld in fig. 1. In het plangebied is een ontwikkeling met grondwerkzaamheden voorzien. Daardoor worden mogelijk archeologische resten verstoord. Voor de beoogde ontwikkeling is een bureauonderzoek uitgevoerd (zie hoofdstuk 2 van dit rapport) waarbij een gespecificeerde archeologische verwachting is opgesteld. Op basis daarvan is een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van boringen uitgevoerd.

Het veldonderzoek is uitgevoerd zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4.1,²¹ in het bijzonder het hoofdstuk "protocol 4003 inventariserend veldonderzoek overig". Het veldonderzoek is uitgevoerd volgens specificatie "VS03 Uitvoeren booronderzoek". Het onderzoek is gerapporteerd volgens specificatie "VS05 Opstellen standaardrapport IVO - O/P".

Het onderzoeksgebied voor het booronderzoek is hetzelfde als het plangebied.

De boringen zijn gezet met het doel de bodemopbouw te verkennen. Met de verkenning wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Hiermee kunnen kansarme zones worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd. Deze methode is toegepast omdat nog onvoldoende informatie over de bodemopbouw beschikbaar is om te kunnen beslissen of en welk type karterend onderzoek eventueel uitgevoerd kan worden. Daarnaast is bekend dat (een deel van) het plangebied in de historische kern van Neede ligt. Met de verkenning wordt daarom ook inzicht verkregen in de aard- en intactheid van het bodemprofiel en de diepteligging van archeologisch relevante niveaus.

3.2 Methode

De werkwijze in het veld was als volgt:

Boortype: 7 cm Edelmanboor.

Aantal boringen: Vijf.

Boordiepte: De boringen hebben einddieptes tussen 150 en 270 cm -mv.

Grid: De boringen zijn verspreid in het plangebied geplaatst.

Waarnemingswijze: De opgeboorde grond is systematisch uitgelegd op een plastic zeil. Representatieve uitgelegde boorprofielen zijn gefotografeerd. Het sediment is met de hand bemonsterd en met het blote oog onderzocht door het te versnijden en te verbrokkelen. Archeologisch verdachte lagen zijn gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 4mm.

Classificatie bodemtextuur en archeologische indicatoren: De opgeboorde grond is beschreven op basis van de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1 (ASB 1.1), dit omvat NEN 5104.²²

²¹ SIKB 2018

²² Bosch 2008; Nederlands Normalisatie Instituut 1989

Locatie bepaling X en Y: De X en Y coördinaten van de boringen zijn bepaald ten opzichte van de lokale topografie.

Hoogte bepaling: De Z coördinaat is na afloop van het veldwerk bepaald aan de hand het AHN.²³

De gegevens zijn digitaal in het veld geregistreerd. Het veldwerk is uitgevoerd op 9 mei 2022 door A. de Boer (KNA Senior Prospector) en C. de Jong (junior Prospector).

Voorgaand aan het veldwerk is een plan van aanpak opgesteld. Het Plan van Aanpak is geregistreerd in ARCHIS3.

3.3 Resultaten met bodemkundige interpretatie

De locaties van de boringen zijn in fig. 31 weergegeven. De boorgegevens staan in Bijlage 1. Met de gegevens is een schematische doorsnede gemaakt. Deze is weergegeven in fig. 32.

Er zijn archeologische indicatoren aangetroffen. Er zijn geen vondsten

Het grondwater stond tijdens het onderzoek tussen 150 en 160 cm -mv.

Op basis van de textuur, kleur en bijmengingen kunnen de volgende pakketten worden onderscheiden, van boven naar onder:

Pakket 1: opgehoogde grond (recent)

Dit pakket is aanwezig onder verhardingen in boorprofielen 2 en 4. Het pakket bestaat uit geel, matig tot zeer grof zwak siltig zand. Het pakket is 12 tot 15 cm dik. De laagondergrens is scherp. De top van het pakket ligt tussen 5 en 8 cm -mv (1912 en 1881 cm NAP). Gezien de samenstelling en diepteligging betreft het waarschijnlijk recent opgebracht materiaal.

Pakket 2: omgewerkte grond (recent)

Matig fijn tot zeer grof zand met een enkele kleilaag van ongeveer 10 cm dik. Het pakket is zwak tot sterk humeus of bevat brokken humeus materiaal. Het pakket is gevlekt. In het pakket zijn rode baksteenfragmenten kleiner dan 1 cm aangetroffen. In boorprofiel 3 is ondieper dan 50 cm -mv een fragment vlak modern glas aangetroffen.

Het pakket is aanwezig in boorprofielen 1, 3 en 5. De top van het pakket ligt aan het maaiveld (1882 en 1840 cm NAP).

Pakket 3: mogelijk oude omgewerkte/opgehoogde grond

Dit pakket bestaat uit deels uit opgebracht licht (bruin)geel zwak tot matig en deels uit zwak tot matig humeus matig siltig zand. Daarnaast in het pakket gevlekt en geeft het een omgewerkte indruk. In het pakket zijn grote hoeveelheden rode tot donkerrode baksteenfragmenten aangetroffen. Het baksteen is over het algemeen vrij zacht en makkelijk te breken. Gezien de bijmengingen en ligging in de historische kern van Neede, is dit pakket waarschijnlijk gerelateerd aan bewoning, alhoewel een datering niet mogelijk is.

Het pakket is 90 cm dik en aanwezig in boorprofiel 4. De top van het pakket ligt op 20 cm -mv (1866 cm NAP).

²³ Kadaster en PDOK 2014

Pakket 4: A-horizont

Dit pakket bestaat uit matig tot sterk humeus, matig fijn tot matig grof, zwak siltig zand. In het pakket zijn fragmenten baksteen (kleiner dan 2 cm) aangetroffen. In boorprofiel 3 is tevens een fragment leisteen aangetroffen. Dit pakket is grotendeels intact in boorprofiel 2 en voor een groot deel verstoord in boorprofiel 3 (zie ook pakket 2). De laagondergrens is scherp.

Het pakket is aanwezig in boorprofielen 2 en 3 en respectievelijk 15 en 65 cm dik. De top van het pakket ligt tussen 20 en 60 cm -mv (1900 en 1822 cm NAP).

Pakket 5: AC-horizont

Het pakket bestaat uit lichtgeel matig grof zwak siltig zand. Het pakket is gevlekt door de aanwezigheid van roestvlekken en humeuze brokken. De laagondergrens is scherp. Door de vermenging van geel zand uit de C-horizont en humeus zand uit de A-horizont, wordt dit pakket geïnterpreteerd als een AC-horizont.

Het pakket is aanwezig in boorprofiel 2. De top van het pakket ligt op 85 (1835 en 1835 cm NAP).

Pakket 6: C-horizont (dekzand)

Matig fijn tot zeer grof, zwak tot matig siltig zand. In het pakket (boorprofielen 1 en 5) zijn kleilagen aanwezig. Het pakket heeft een lichtgele tot lichtgrijze kleur. Het zand is over het algemeen goed gesorteerd.

Het pakket is in alle boorprofielen aanwezig. De top van het pakket ligt in boorprofielen 1, 2, 3 en 4 tussen 40 en 110 cm -mv (1830 en 1776 cm NAP). In boorprofiel 5 ligt de top van dit pakket op 170 cm -mv (1670 cm NAP).

Pakket 7: geulvulling

Dit pakket bestaat uit sterk humeuze sterk zandige klei. Het pakket is 45 cm dik en de laagondergrens is scherp. Het pakket is aanwezig in boorprofiel 1. De top van het pakket ligt op 155 cm -mv (1715 cm NAP). Vermoedelijk betreft dit een geulvulling. Het boorpunt ligt op de geomorfologische kaart in de zone met een beekdalbodem. De aanwezigheid van deze afzettingen bevestigen daarmee de ligging van het beekdal.

3.4 Archeologische interpretatie

In boorprofielen 1 en 5, respectievelijk het westen en zuiden van het plangebied, is de bodem verstoord tot in de C-horizont. Waarschijnlijk is dit recentelijk gebeurd en is het gerelateerd aan de 20^e en 21^e eeuwse bebouwing. Door verstoring worden in deze delen van het plangebied geen archeologische resten meer verwacht.

In het midden van het plangebied, ter hoogte van boringen 2 en 3 is de bodem deels intact. Hier is het esdek nog (deels) aanwezig. Het proefsleuvenonderzoek ten noorden van het plangebied heeft aangetoond dat hieronder nog een archeologisch sporenniveau aanwezig kan zijn. Met name de bodemopbouw in boorprofiel 2 is vergelijkbaar met die van het proefsleuvenonderzoek, namelijk een vermengde laag onder een humeus esdek. In deze vermengde laag (AC-horizont) kunnen daarom archeologische resten aanwezig zijn.

In boorprofiel 4 in het oosten van het plangebied bestaat de bodem uit een opgehoogd en/of omgewerkt pakket met veel baksteenfragmenten. Het is echter niet mogelijk om dit pakket te dateren. Gezien de ligging in de historische kern en nabij bebouwing zoals aangegeven op de kadastrale minuut, is het mogelijk dat dit een pakket betreft gerelateerd aan bewoning in de Middeleeuwen en/of Nieuwe tijd. De verwachting voor archeologische resten uit deze periode is in dit deel van het plangebied daarom hoog.

3.5 Waardestelling en Selectieadvies

Conform KNA 4.1 vormen een waardestelling (VS06) en selectieadvies (VS07) van vindplaatsen onderdeel van een standaardrapport (VS05). Op basis van de bodemopbouw kan niet uitgesloten worden dat in het midden een oosten van het plangebied een archeologische vindplaats aanwezig is. Het onderzoek betreft enkel de verkennende fase en daarom is een waardestelling niet mogelijk en is geen selectieadvies opgesteld.

4 Conclusie

4.1 Conclusie Bureauonderzoek

1. *Waaruit bestaan de voorgenomen bodemingrepen?*

In het plangebied wordt de bestaande bebouwing gesloopt en hier komen appartementen voor in de plaats. Voor zover bekend zijn geen kelders voorzien.

De exacte graafwerkzaamheden zijn nog niet bekend. Naar verwachting vinden graafwerkzaamheden plaats tot in de schone grond (C-horizont), minimaal 80 cm -mv. De nieuwe bebouwing wordt gerealiseerd in het noordwesten, noorden en oosten van het plangebied.

2. *Wat is de landschappelijke ligging van het plangebied in termen van geomorfologie, geologie en bodemkunde?*

Het plangebied ligt in het archeologisch landschap 'Noordelijk zandgebied', in de landschapszone dekzandruggen en rivierduinen. Het plangebied ligt op de overgang van gordeldekzandwellingen in het noordoosten naar een beekdal in het (zuid)westen. In het plangebied is waarschijnlijk een esdek aanwezig, mogelijk onder een ophogingslaag.

3. *Is sprake van bekende bodemverstoringen?*

In de 20^e en 21^e eeuw heeft in het westen, midden en zuiden van het plangebied bebouwing gestaan dat reeds gesloopt is (fig. 28). Door de bouw- en sloopactiviteiten gerelateerd aan deze bebouwing kunnen archeologische resten zijn vergraven.

In het noorden van het plangebied hebben mogelijk in 2014 (grond)werkzaamheden plaatsgevonden waardoor de bodem verstoord kan zijn geraakt.

Bij de bouw van de woningen in het oosten van het plangebied in de 20^e eeuw kunnen resten van oudere bebouwing verloren zijn gegaan.

4. *Wat is de historische ontwikkeling van het plangebied?*

Door de (gedeeltelijke) ligging op een dekzandwelling naast een beekdal is het plangebied mogelijk geschikt voor bewoning vanaf het Laat Paleolithicum. Het plangebied ligt in de historische kern van Neede. De eerste vermeldingen van Neede stammen uit de 12^e eeuw.

In de 18^e, 19^e en begin van de 20^e eeuw is het landgebruik tuin. In de periode hiervoor is een deel van het plangebied mogelijk gebruikt als bouwland. Het oosten van het plangebied, aan de Oudestraat is in deze periode bebouwd. In de jaren 30 van de 20^e eeuw is het overgrote deel van het plangebied bebouwd. De meeste bebouwing in het westen, midden en zuiden van het plangebied is reeds gesloopt. Van de bebouwing in het oosten van het plangebied dateert het oudste gebouw uit 1929.

5. *Is sprake van bekende archeologische waarden (zoals AMK terreinen, vondstlocaties, historische kernen) in het plangebied en directe omgeving, en zo ja welke?*

Ongeveer 50 m ten noorden van het plangebied is tijdens een proefsleuvenonderzoek een huisplattegrond uit de IJzertijd of Romeinse tijd

aangetroffen. Binnen een straal van 200 m van het plangebied zijn vuursteen uit het Mesolithicum en fragmenten aardewerk uit de IJzertijd tot en met de Nieuwe tijd aangetroffen.

6. *Kunnen archeologische resten in het plangebied aanwezig zijn? Zo ja, wat is daarvan op hoofdlijnen de omvang, ligging, aard en datering?*

In het plangebied kunnen, onder of in een esdek archeologische resten uit het Neolithicum tot en met de Nieuwe tijd aanwezig zijn gerelateerd aan bewoning, economie, infrastructuur, rituelen en begravingen. In het oosten van het plangebied kunnen archeologische resten uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd aanwezig zijn gerelateerd aan bewoning in de historische kern van Neede.

4.2 Conclusie Booronderzoek

Verkennd booronderzoek:

7. *Wat is de aard (geologisch en bodemkundig) en intactheid (verstoringen) van het bodemprofiel?*

In het westen en zuiden van het plangebied is de bodem verstoord tot in de C-horizont. In het noorden en midden van het plangebied is de bodem nog (deels) intact. Voor zover intact, bestaat de bodemopbouw hier uit een humeus (es)dek met hieronder een AC- of C-horizont. In het oosten van het plangebied, ter hoogte van de bebouwing, zijn ophogingslagen met baksteen aanwezig. Het opgehoogde pakket ligt direct op de C-horizont.

8. *Zijn potentiële archeologische niveaus aanwezig, en zo ja, wat is de aard, diepteligging en verbreiding daarvan?*

In het noorden en midden van het plangebied kan onder het humeuze dek, in de AC- of top van de C-horizont, een archeologische sporenniveau aanwezig zijn daterend uit het Neolithicum tot en met de Vroege Middeleeuwen. De top van dit niveau ligt tussen 75 en 85 cm -mv (1807 en 1835 cm NAP).

In het oosten van het plangebied kunnen archeologische resten uit de Middeleeuwen en Nieuwe tijd aanwezig zijn in ophogingslagen, boven de C-horizont. De top van dit pakket, voor zover niet bebouwd, ligt op ongeveer 20 cm -mv (1866 cm NAP), de onderkant op ongeveer 110 cm -mv (1776 cm NAP). Archeologische resten kunnen ook nog onder de huidige bebouwing aanwezig zijn. De huidige bebouwing is voor zover bekend niet onderkelderd. Gezien de dikte van het pakket, is het mogelijk dat een deel van het archeologische niveau onder de huidige bebouwing nog intact is.

Eindoordeel:

9. *Indien (mogelijk) archeologische waarden aanwezig zijn:*
 a) *Worden deze archeologische waarden verstoord door de voorgenomen bodemingrepen? Zo ja, op welke wijze?*

In het noorden en oosten van het plangebied, waar de bodem intact is, worden appartementen gebouwd en hierbij is het waarschijnlijk niet mogelijk dat graafwerkzaamheden tot in het archeologische niveau te vermijden. Dit betekent dat eventuele archeologische resten zullen worden vergraven.

b) Welke maatregelen kunnen worden genomen om voldoende rekening te houden met deze archeologische waarden?

Aanbevolen wordt om eventuele archeologische resten in het midden, noorden en oosten van het plangebied te karteren en waarderen (fig. 33). De contouren van deze zone zijn bepaald aan de hand van de boorprofielen en de bebouwing zoals aangegeven op het bonneblad uit 1937 (fig. 22) en de actuele topografische kaart (fig. 3).

10. Indien vervolgonderzoek nodig is: Welke methode(n), techniek(en) en strategie(ën) van Inventariserend veldonderzoek zijn hiervoor geschikt?

Zowel het archeologische sporenniveau in het midden en noorden van het plangebied als de ophogingslagen in het oosten van het plangebied kunnen het best onderzocht worden door middel van een archeologisch proefsleuvenonderzoek. Aanbevolen wordt om dit proefsleuvenonderzoek uit te voeren na de ondergrondse sloop van de bestaande bebouwing.

5 Advies

Omdat de bodem deels intact is en ophogingslagen gerelateerd aan de bewoning in de historische kern in het midden, noorden en oosten van het plangebied aanwezig zijn, kunnen in deze zone door de voorgenomen ingrepen archeologische resten worden vergraven.

Daarom adviseert Bureau voor Archeologie om in deze zone (fig. 33), na de sloop van de bestaande bebouwing, een proefsleuvenonderzoek uit te voeren om eventuele archeologische resten te karteren en te waarderen.

De werkwijze van het onderzoek dient vastgelegd te worden in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

De rest van het plangebied adviseert Bureau voor Archeologie vrij te geven voor de voorgenomen ontwikkeling.

Dit onderzoek is met grote zorgvuldigheid uitgevoerd. Het is echter nooit uit te sluiten dat bij de graafwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen op plaatsen en dieptes waar die niet worden verwacht. Eventuele archeologische resten is men verplicht te melden bij de Minister van OCW in overeenstemming met de Erfgoedwet. In dit geval wordt aangeraden om contact op te nemen met de gemeente Berkelland.

5.1 Status en Inhoudelijke afstemming bevoegde overheid

Over de resultaten van het onderzoek heeft nog geen inhoudelijke afstemming met het bevoegde overheid.

6 Literatuur

- Actueel Hoogtebestand Nederland. 2018. 'AHN3'. Digitale Hoogtekaart.
<https://ahn.arcgisonline.nl/ahnviewer/>.
- Alterra. 2014. 'Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, digitale en landsdekkende versie'. Wageningen.
- Bosch, J.H.A. 2008. 'Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode versie 1.1: Op basis van de Standaard Boor Beschrijvingsmethode versie 5.2'. 2008-U-R0881/A. Deltares-rapport.
- Google Street View. 'Street View'. <https://maps.google.nl/>.
- 'HISGIS Gelderland'. 2019. <https://hisgis.nl/projecten/gelderland/>.
- Kadaster. 2013. 'BAG-Viewer'. <http://bagviewer.geodan.nl/index.html>.
- Kadaster, en PDOK. 2014. 'AHN2 en 3 - WCS service'.
<http://nationaalgeoregister.nl>.
- Kalisvaart, C.C. 2009. 'Marktplein 1'. BAAC Rapport V-08.0497. BAAC BV.
- Kerkhoven, A.A., M. de Waal, J. Hoekstra, en J. de Wilde. 2012. 'Transect-rapport 69: Archeologisch bureauonderzoek en verkennend booronderzoek. Neede - Nieuwstraat 14, Gemeente Berkelland (GD)'.
 Transect-rapport 69. Transect.
- Koeman, S.M. 2007. 'Bureauonderzoek en karterend veldonderzoek d.m.v. boringen Bleekenweg te Neede'. Synthegra Archeologie Rapport P0502402. Synthegra BV.
- Maas, G.J., W.M. van der Meij, S.P.J. van Delft, en A.H. Heidema. 2019. 'Toelichting bij de legenda Geomorfologische kaart Nederland 1:50.000 (2019), achtergronddocument bij het landsdekkende digitale bestand'.
 Wageningen: Wageningen Environmental Research.
<http://legendageomorfologie.wur.nl/>.
- de Mulder, E.J.F. 2003. 'De ondergrond van Nederland'. Wolters-Noordhoff.
- Nederlands Normalisatie Instituut. 1989. *Geotechniek: classificatie van onverharde grondmonsters*. Delft: Nederlands Normalisatie-instituut.
- Onbekend. 1784. 'Het huis Camp : met de daaromheen gelegen percelen en wegen onder Neede'.
<https://proxy.archieven.nl/0/58433878918849F88450A61632199953>.
- Rensink, E., H.J.T. Weerts, M. Kosian, H. Feiken, en B.I. Smit. 2015. 'Archeologische Landschappenkaart van Nederland. Methodiek en kaartbeeld'. Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
<https://doi.org/10.17026/dans-xf6-ywnd>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. 2016. 'Kaart van verdedigingswerken, alle linies en stellingen'. <https://landchapinnederland.nl/bronnen-en-kaarten/militaire-landschapskaart>.
- . 2017. 'Rijksmonumentenregister'. [Cultureelerfgoed.nl](https://cultureelerfgoed.nl/monumentenregister).
<https://cultureelerfgoed.nl/monumentenregister>.
- . 2021. 'Archis3 - Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed'.
<https://archis.cultureelerfgoed.nl/#/login>.
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, en Data Archiving and Networking Services. 'e-depot voor de Nederlandse archeologie'. <http://www.edna.nl>.
- 'Ruimtelijkeplannen.nl'. 2014. Geraadpleegd augustus 12.
<http://www.ruimtelijkeplannen.nl/web-roo/roo/bestemmingsplannen?tabFilter=ACTUEEL>.
- van der Sijs, N. 2010. 'Etymologiebank'. <http://www.etymologiebank.nl>.
- SIKB. 2018. 'BRL 4000: Beoordelingsrichtlijn Archeologie, versie 4.1'. SIKB.
<https://www.sikb.nl/doc/BRL4000/BRL%20SIKB%204000%20Archeologie>

- %20versie%204_1.pdf.
- Stichting RAAP. 2017. '*Indicatieve Kaart Militaire Waarden (IKME)*'. december 22. '*Topotijdreis*'. <http://www.topotijdreis.nl/>.
- Van der Kuijl, E.E.A. 2017. '*Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Nieuwstraat 51-55 te Neede, Gemeente Berkelland*'. Hamaland rapport 171525. Hamaland Advies.
- Versfelt, H. J. 2003. '*De Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland, 1773-1794*'. Groningen: Heveskes.
- Wemerman, P., en T.A. Spitzers. 2010. '*Marktplaats te Neede gemeente Berkelland*'. Synthegra Archeologie Rapport S100067. Synthegra BV.
- Willemse, N.W., en L.J. Keunen. 2014. '*Archeologie in de gemeente Berkelland; een actualisatie van de archeologische waarden- en verwachtingskaart*'. RAAP-rapport 2878. Weesp: RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.
- Willemse, N.W., en M.H.J.M. Kocken. 2012. '*Archeologie met Beleid. Afwegingskader voor archeologiebeleid in de regio Achterhoek*'. RAAP-rapport 2501. Weesp.
- Willemsen, K.B. 2000. '*Nader grond- en grondwateronderzoek Oudestraat 13-15 Neede*'. De Klinker Milieu Adviesbureau.
- de Wit, M.J.M. 2004. '*Een archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) door middel van proefsleuven in het centrum van Neede, gemeente Neede (Gld.)*'. ARC-Rapporten 2004–39. Archaeological Research and Consultancy.

Figuren

Figuur 2: Luchtfoto actueel.

Figuur 3: Topografische kaart.

legenda

Archeologisch Waardevolle Gebieden (AWG)

 AWG categorie 1 (beschermd archeologisch monument met attentiezone 50 m)

 AWG categorie 2 (archeologische monumenten met attentiezone 50 m)

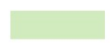
 AWG categorie 3 (bekende archeologische vindplaats met rondom attentiezone van 50 m)

 AWG categorie 4 (historische stads- en dorpskern)

Archeologische Waardevol Verwachtingsgebieden (AWV)

 AWV categorie 5 (hoog+afgedekt)

 AWV categorie 6 (hoog)

 AWV categorie 9 (laag voor nederzettingsresten, hoog voor water gerelateerde archeologische resten)

onderzoeksgebieden

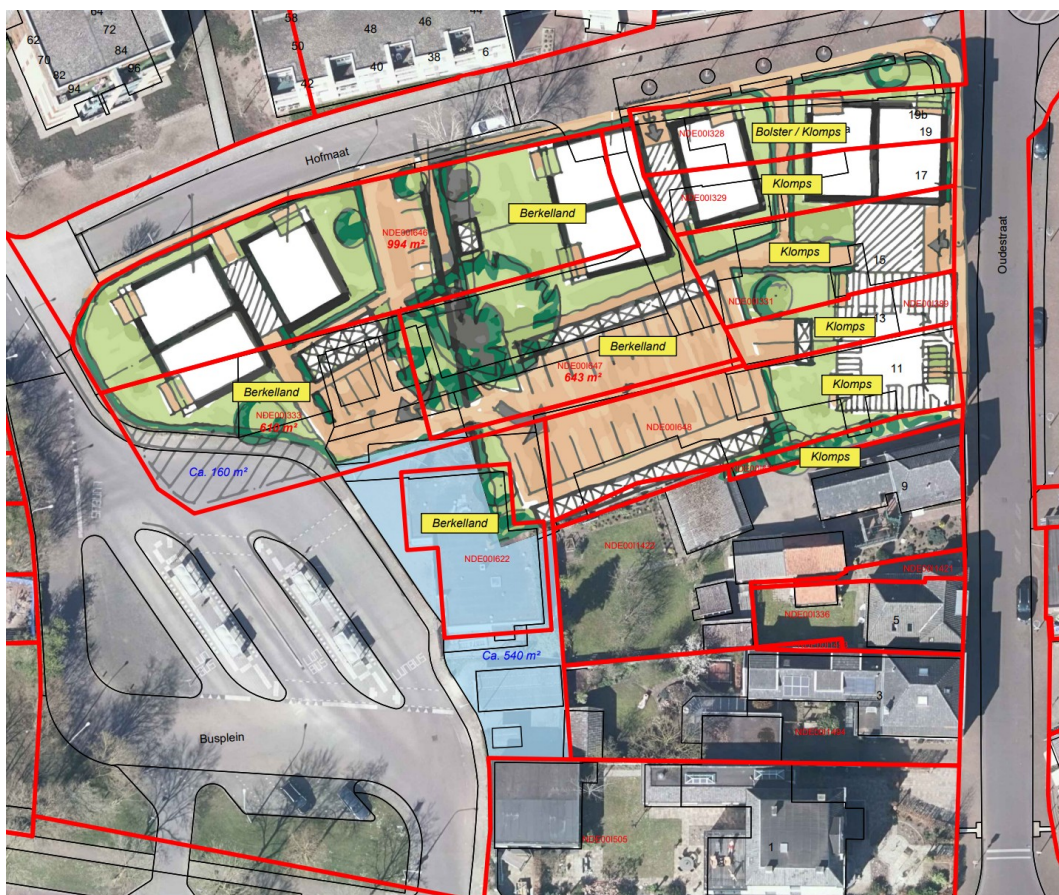
 archeologisch onderzoeksgebied

overig

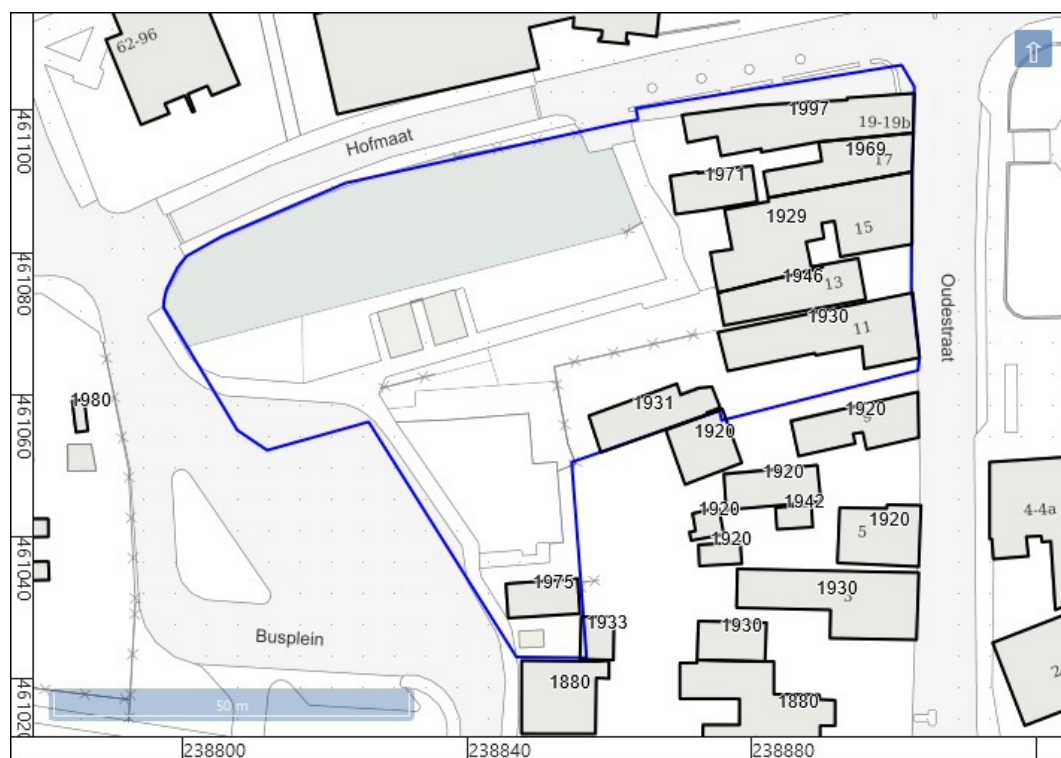
20369 AMK-nummer

123 catalogusnummer vindplaatsen

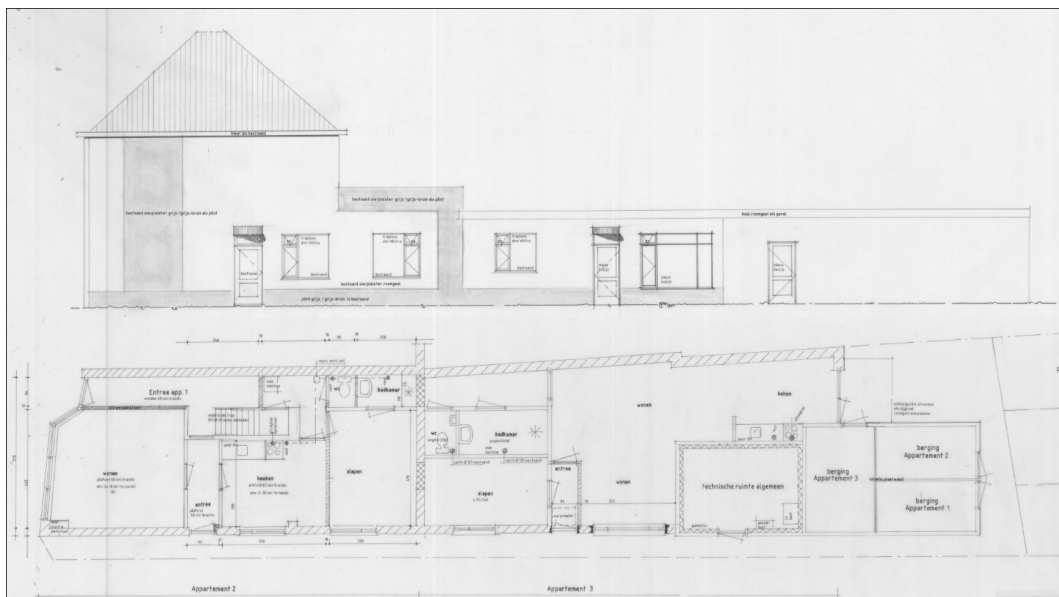
Figuur 4: Archeologische beleidskaart gemeente Berkelland (Willemse en Keunen 2014).

Figuur 5: Nieuwe situatie. De rode lijnen geven de kadastrale percelen aan.

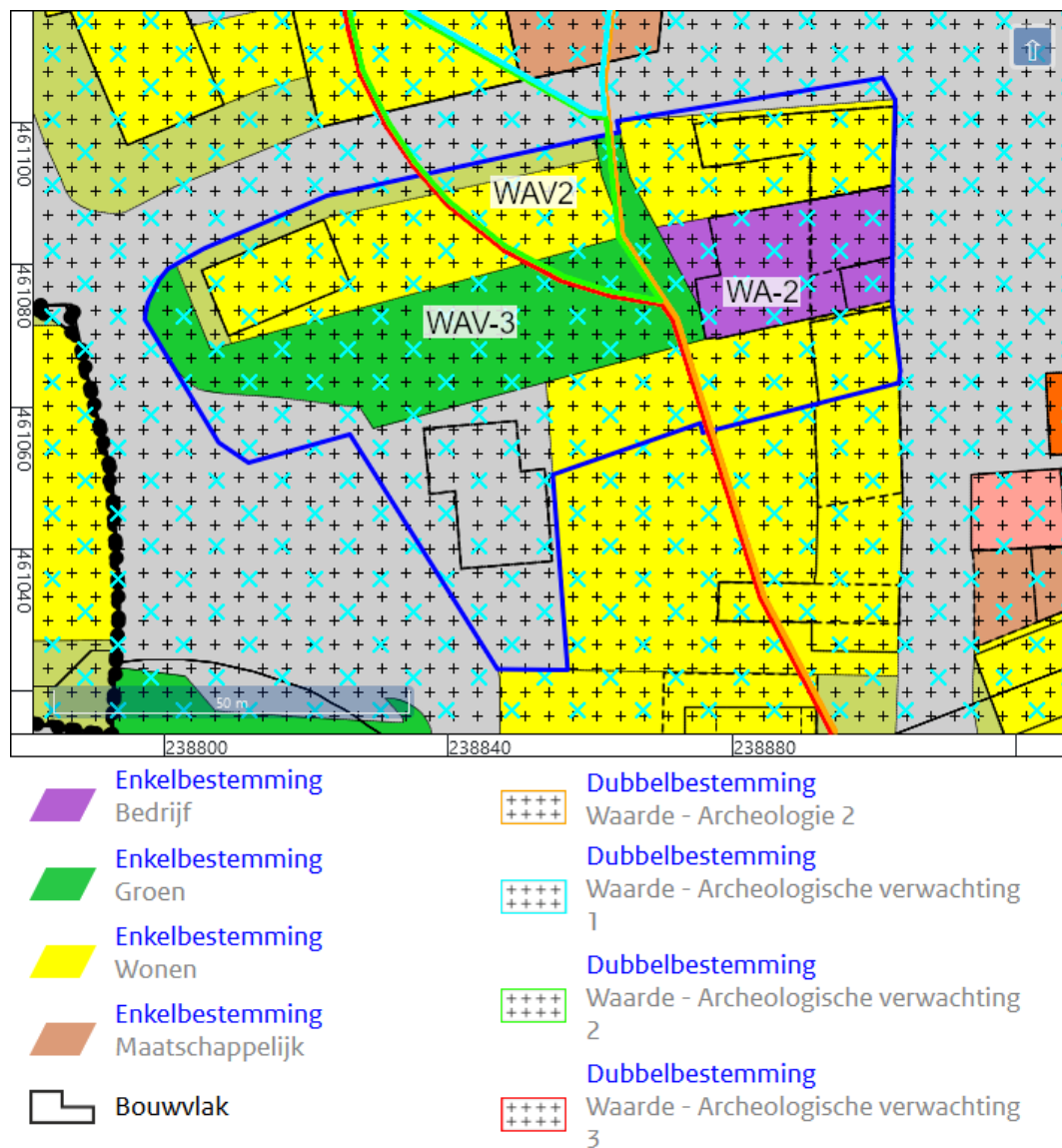
Figuur 6: Bouwjaren (Kadaster 2013).

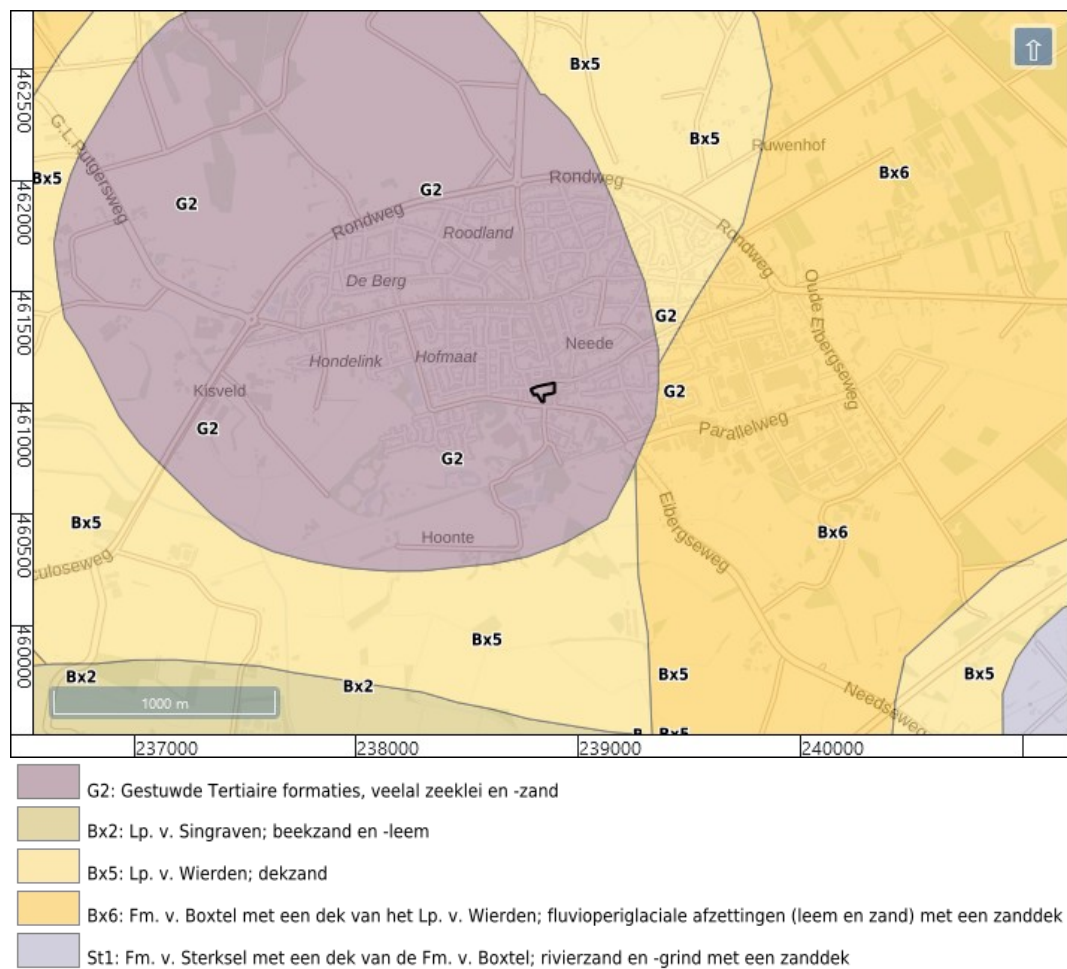
Figuur 7: bouwtekening verbouwing Oudestraat 19 uit 1997.

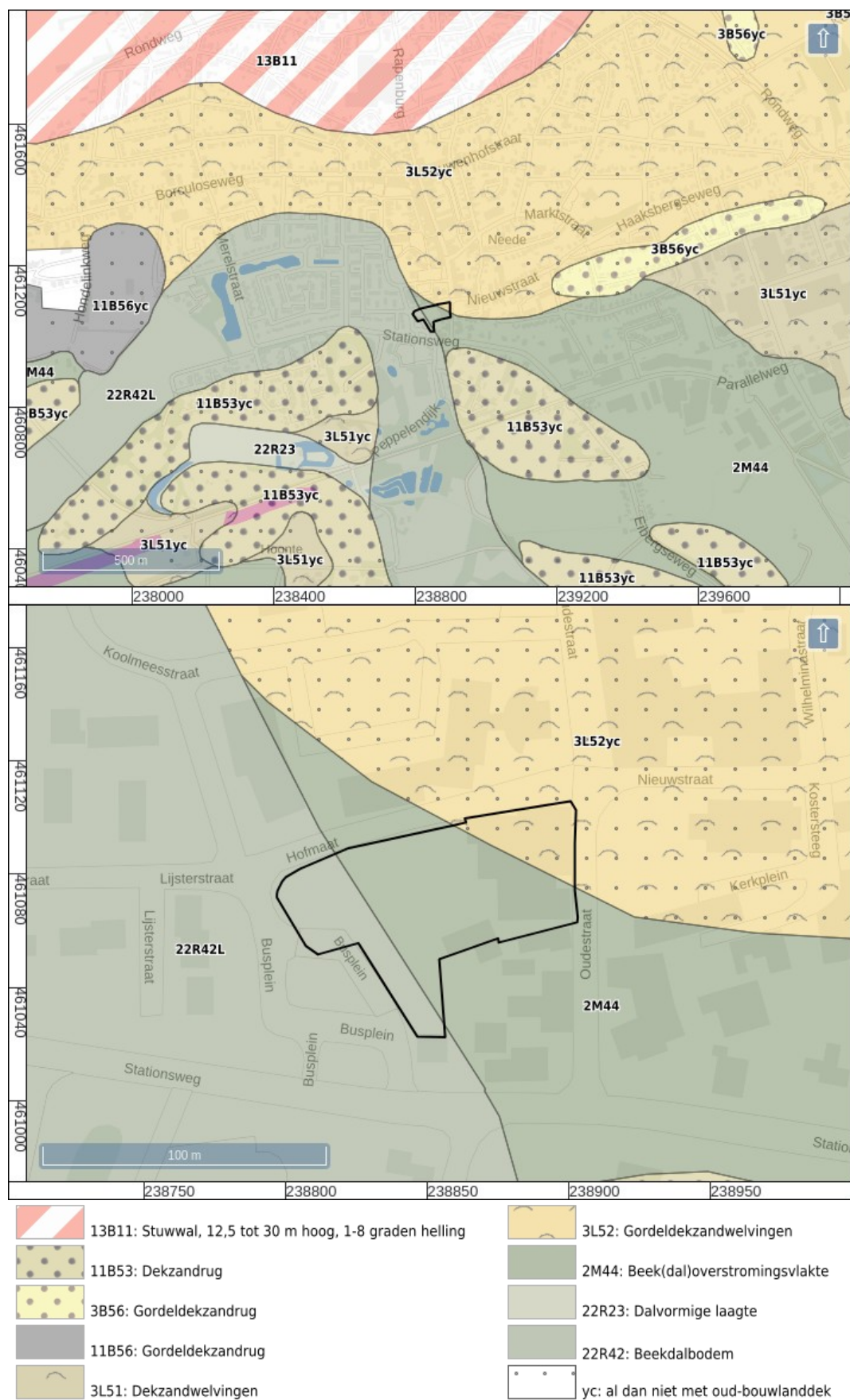
Figuur 8: Situatie in het oosten (boven) en westen (onder) van het plangebied tussen 2016 en 2018, respectievelijk kijkend naar het zuidwesten en oosten (Google Street View).

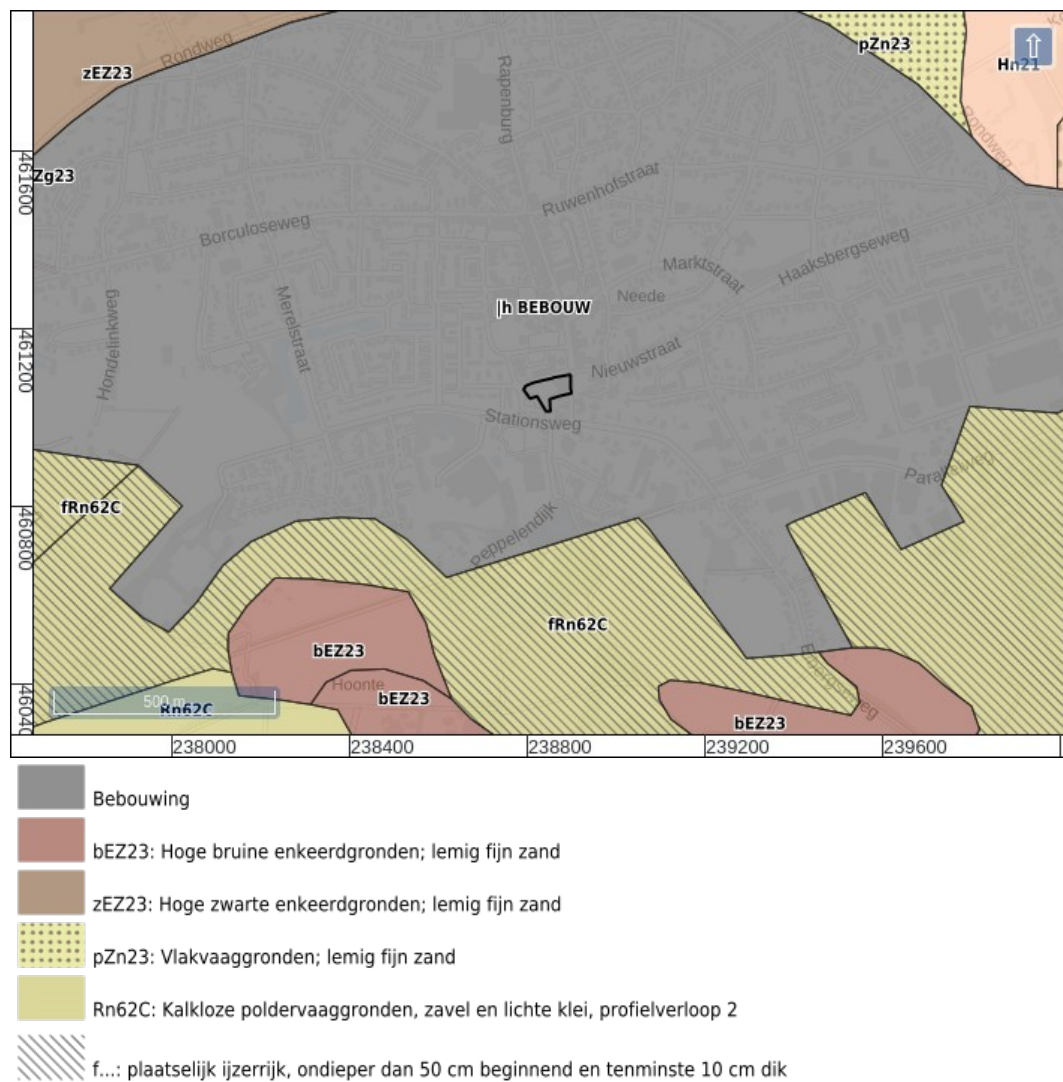
Figuur 9: Bestemmingsplan Neede, Centrum 2011 ('Ruimtelijkeplannen.nl' 2014).

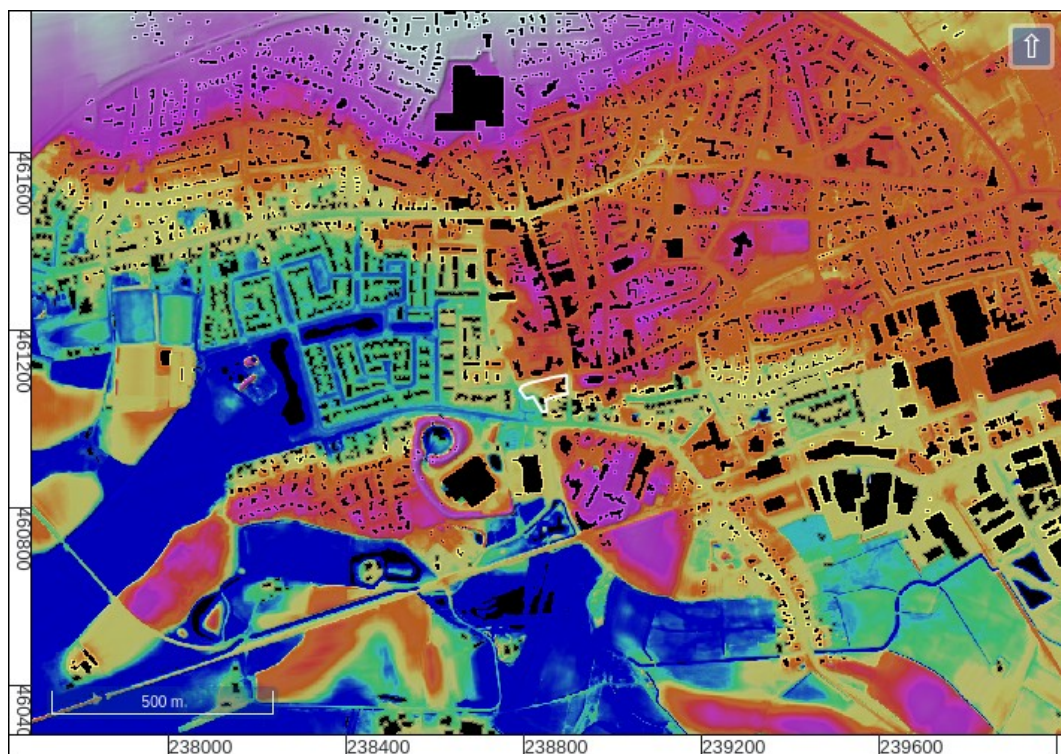
Figuur 10: Geologische kaart (De Mulder 2003).

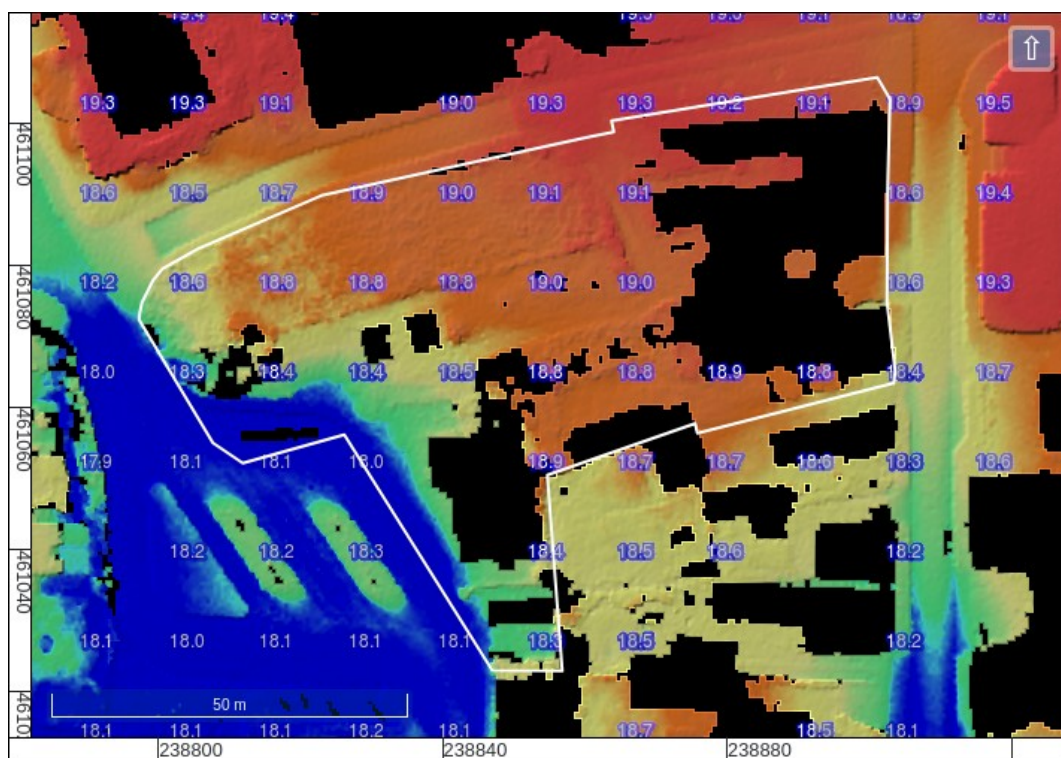
Figuur 11: Geomorfologische kaart (Maas e.a. 2019).

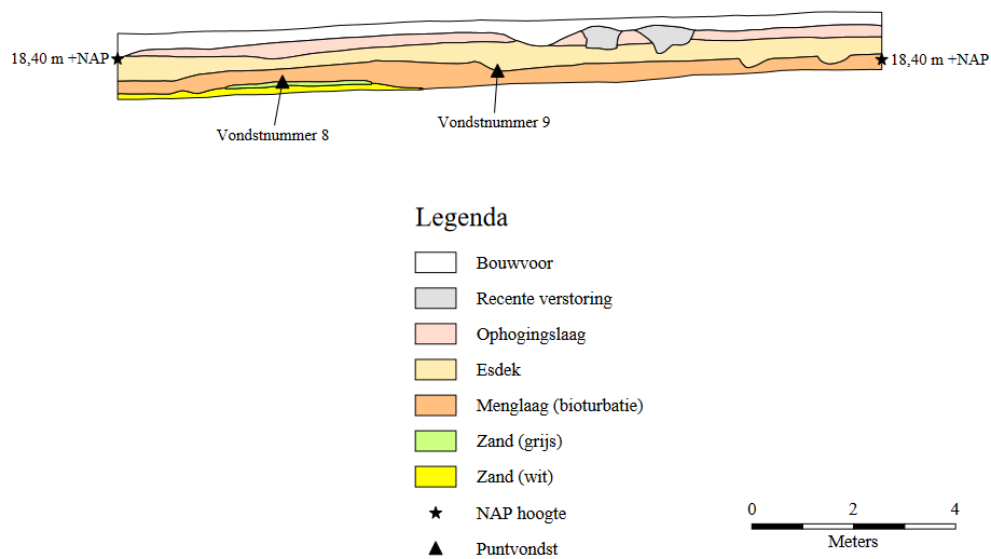
Figuur 12: Bodemkaart (Alterra 2014).

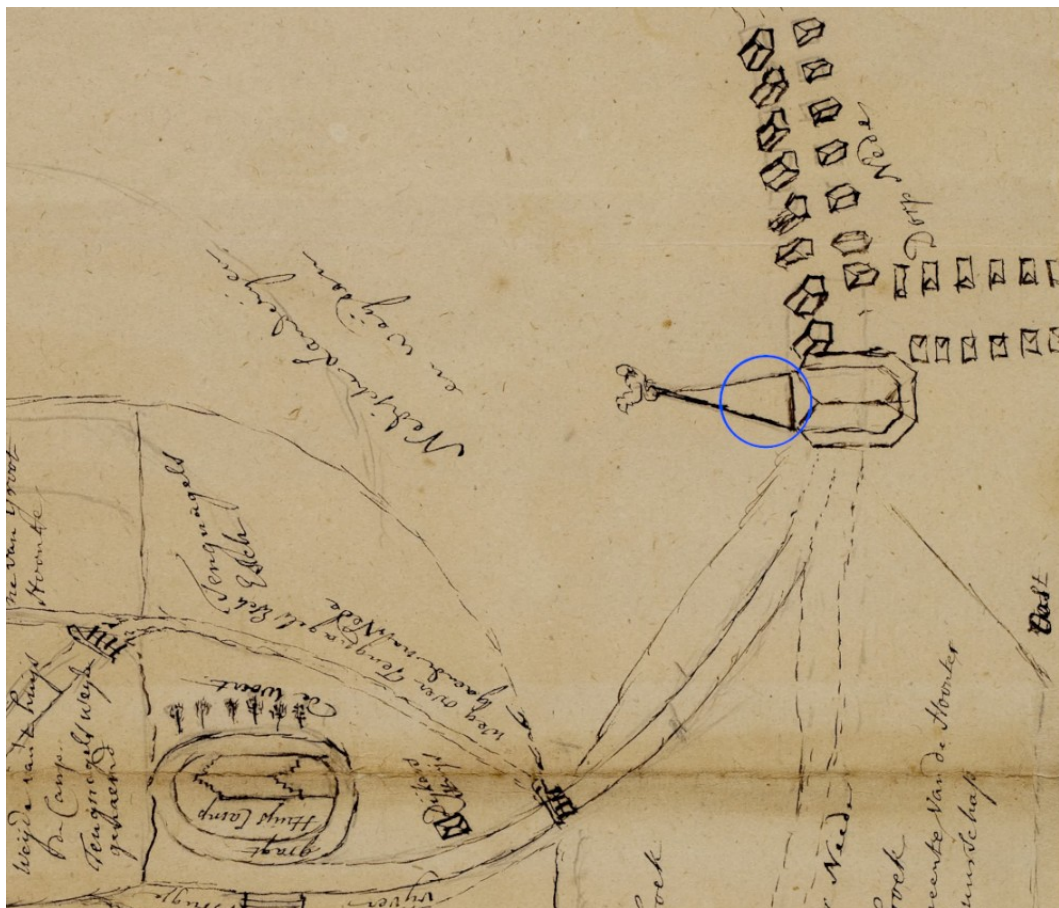
Figuur 13: Hoogte-reliëfkaart (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018).

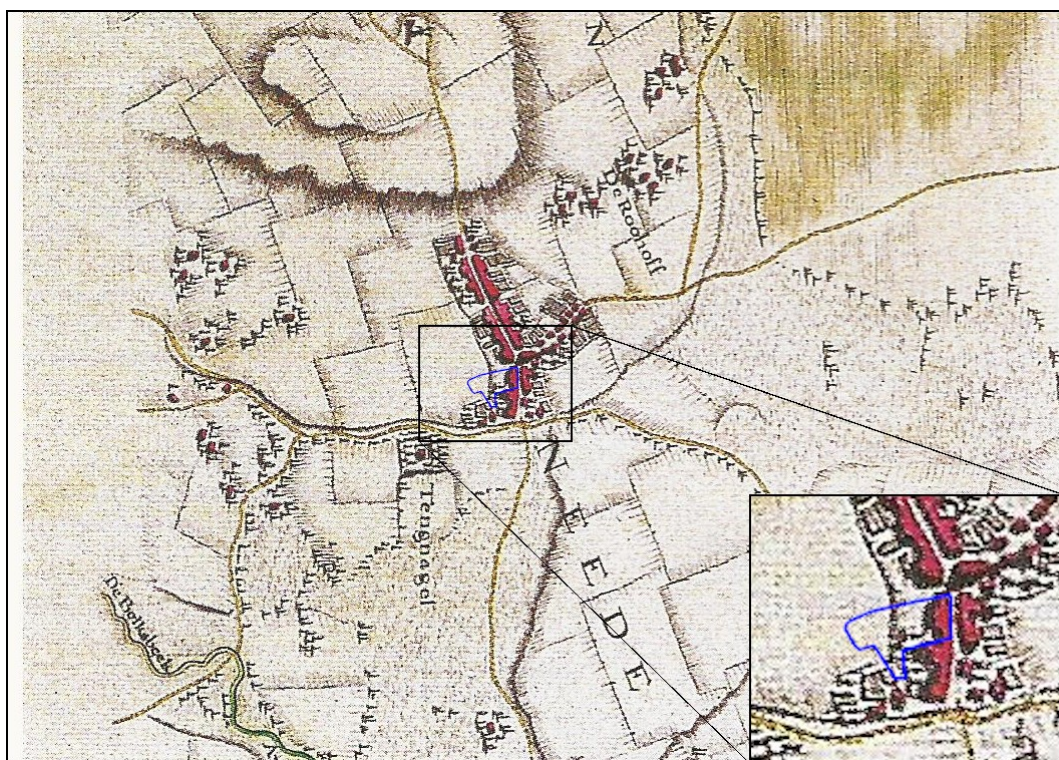
Figuur 14: Hoogte-reliëfkaart detail (Actueel Hoogtebestand Nederland 2018).
Hoogtewaarden in meters ten opzichte van N.A.P.

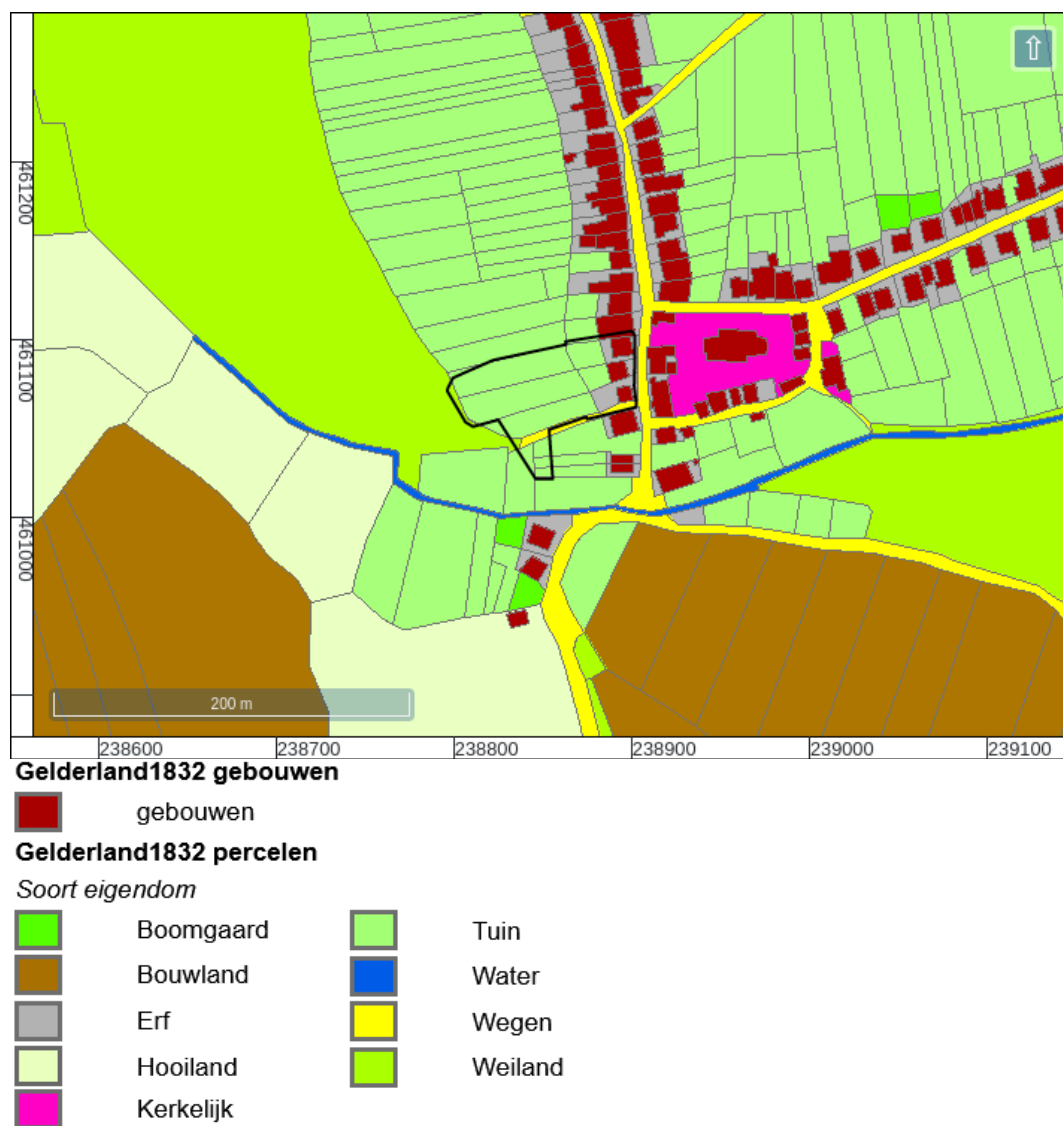
Figuur 15: Noordprofiel van de noordelijke proefsleuf, ongeveer 50 m ten noorden van het plangebied (De Wit 2004).

Figuur 16: Het huis Camp met de daaromheen gelegen percelen en wegen onder Neede, circa 1784 (Onbekend 1784). Het plangebied ligt ongeveer binnen de blauwe cirkel.

Figuur 17: Hottinger Atlas 1773-1794 (Versfelt 2003).

Figuur 18: Kadastrale Minuut provincie Gelderland ('HISGIS Gelderland' 2019).

Figuur 19: Topografisch militaire kaart 1850.

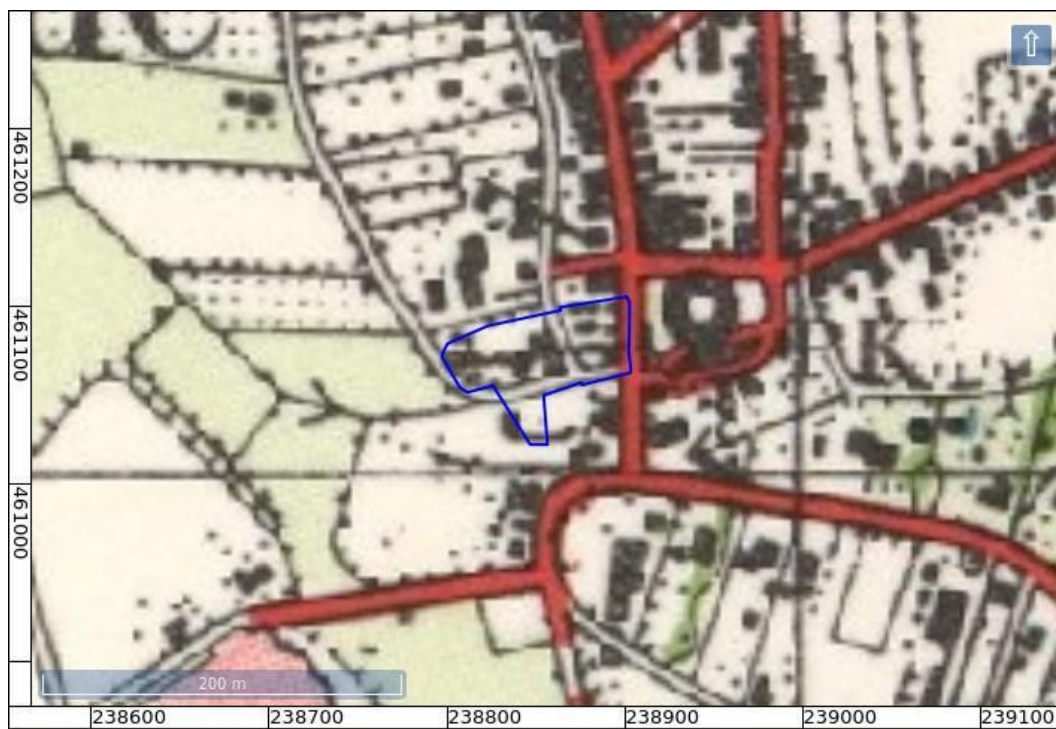
Figuur 20: 436-1289-BORCULO-1890.

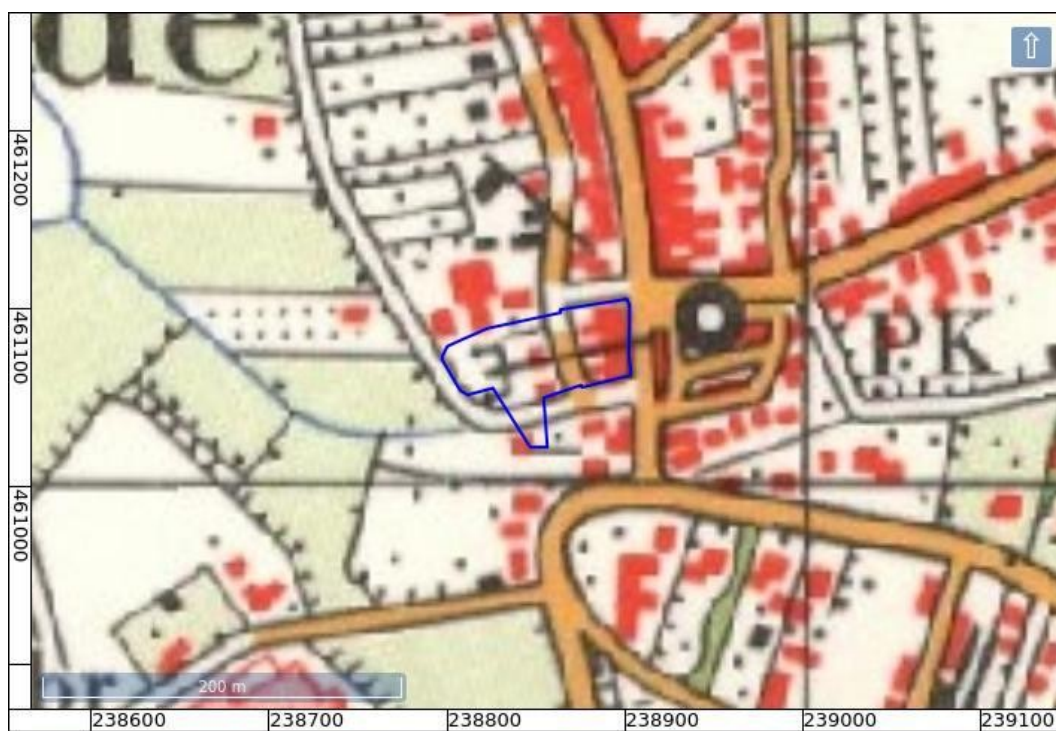
Figuur 21: 436-1292-BORCULO-1930.

Figuur 22: 436-1293-BORCULO-1937.

Figuur 23: 34D-1955-.

Figuur 24: 34D-1965-.

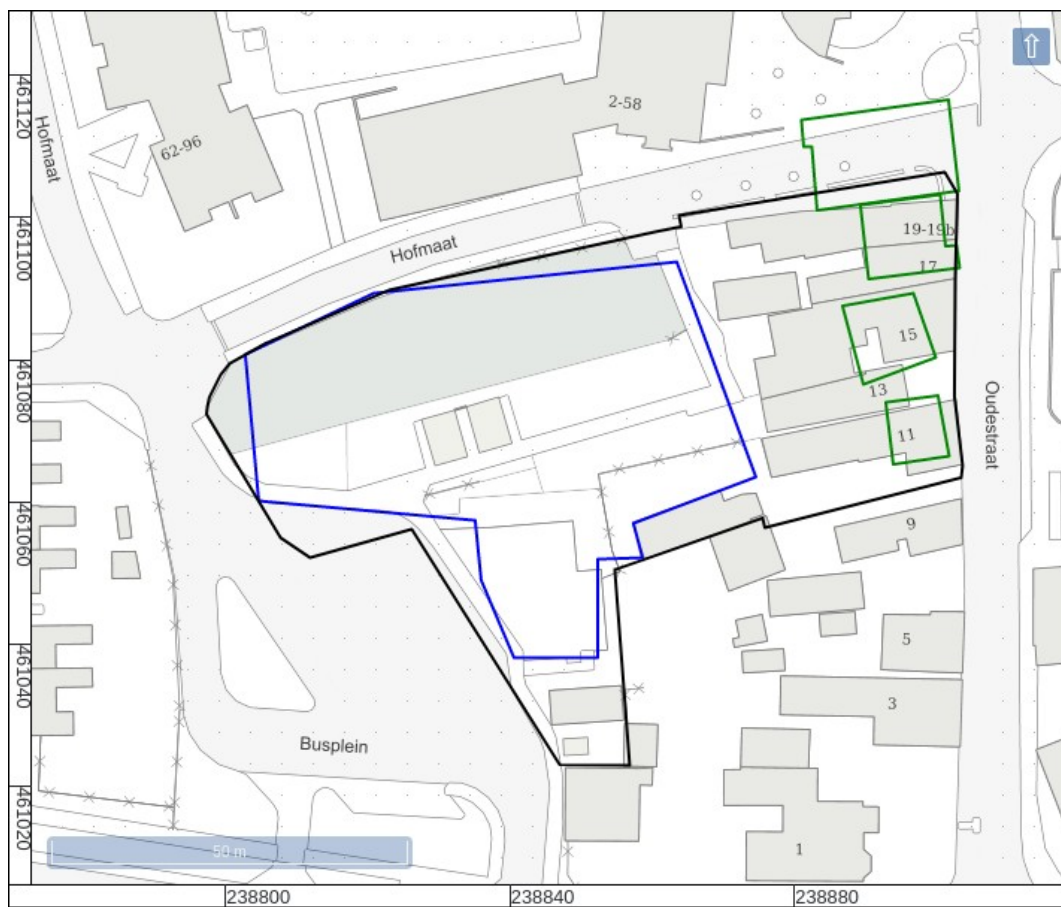
Figuur 25: 34D-1977-.

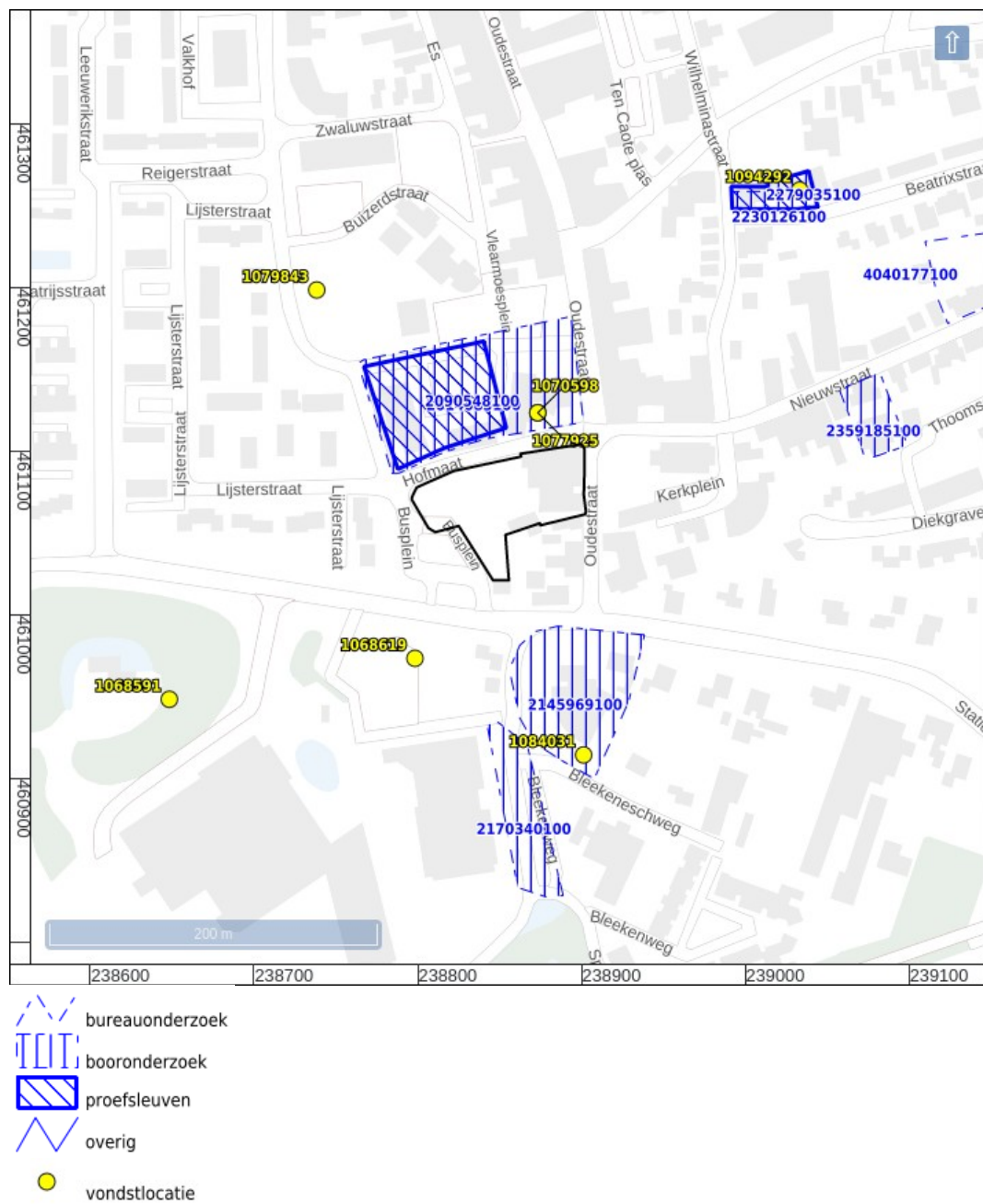
Figuur 26: 34D-1989-.

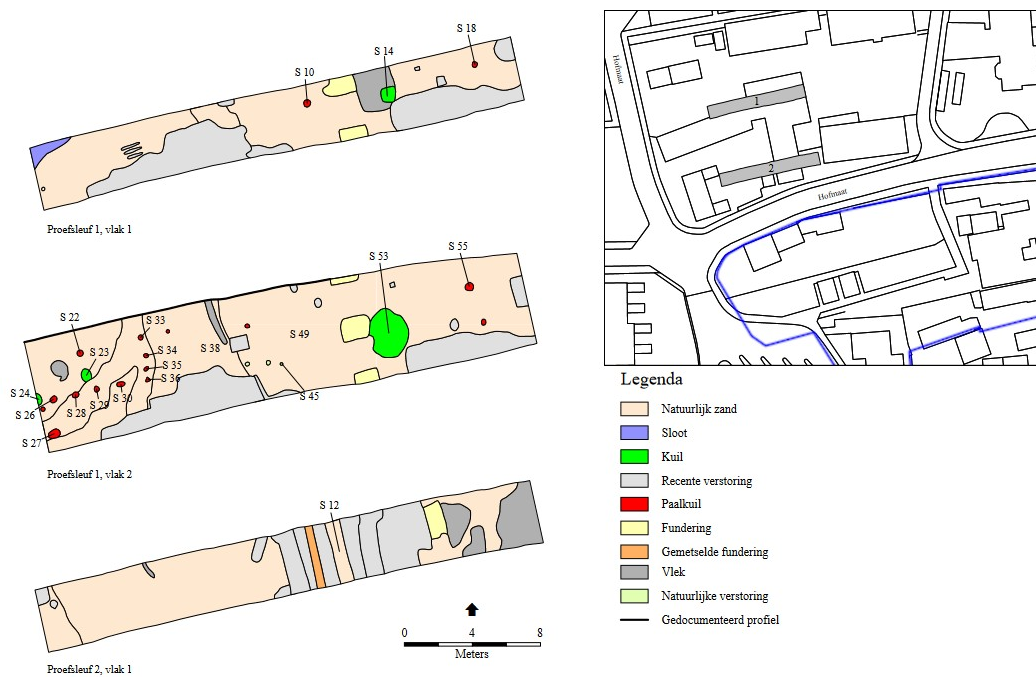
Figuur 27: Luchtfoto's tussen 2008 en 2021 ('Topotijdreis').

Figuur 28: Zone waarbinnen bebouwing in de 20e eeuw heeft gestaan (blauw) en bebouwing volgens de kadastrale minuut (groen).

Figuur 29: Archeologische vondstlocaties en zaken uit ARCHIS (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 2021).

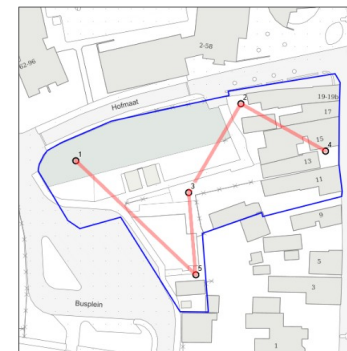
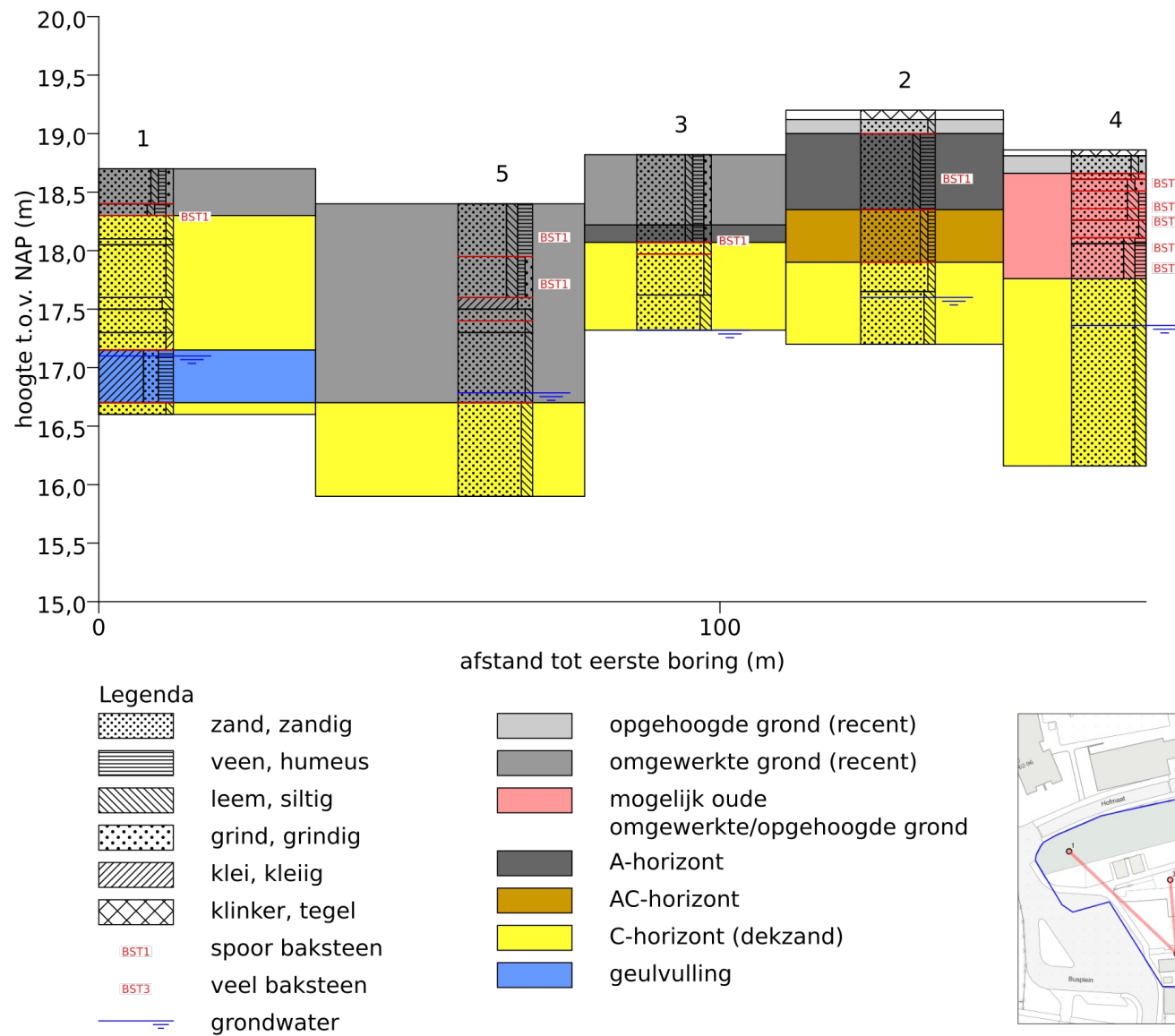

Figuur 30: Proefsleuven met sporen van het onderzoek aan de Hofmaat ten noorden van het plangebied (De Wit 2004).

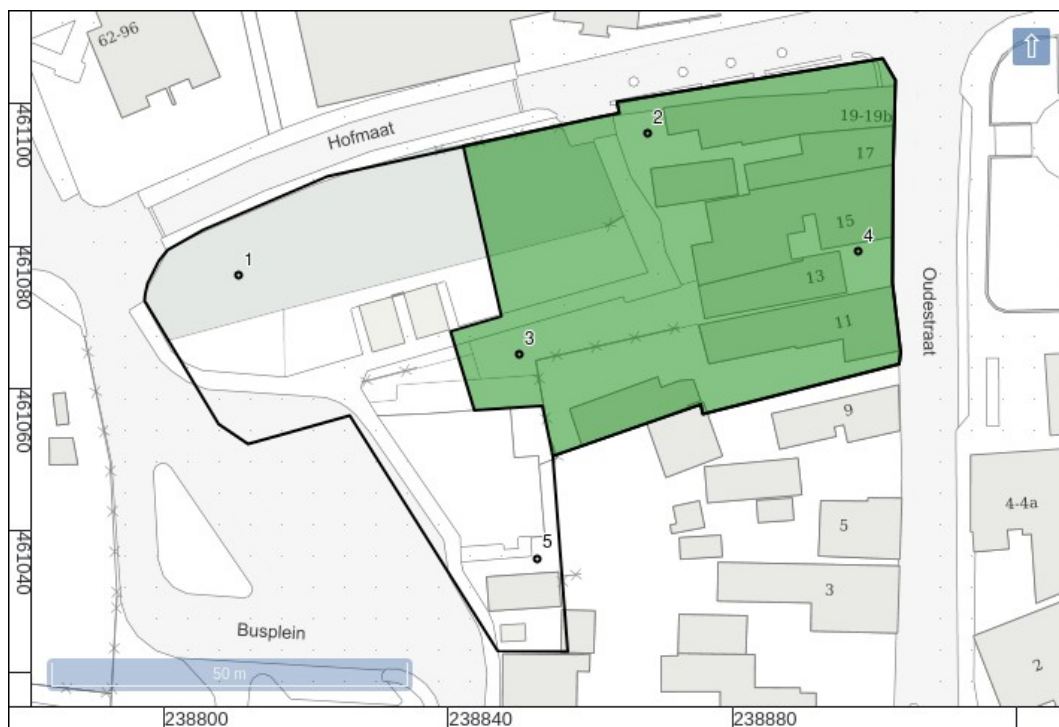

Eenheid	Toelichting
○ ³	boorpunt
● ¹	boorpunt met (recente) verstoring tot in de C-horizont
BST1	spoor baksteenfragmenten
BST3	veel baksteenfragmenten

Figuur 31: Boorpuntenkaart.

Figuur 32: Schematische weergave van de boorprofielen.

Eenheid	Toelichting
	Vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven.
	Vrijgave voor de voorgenomen ontwikkeling.

Figuur 33: Advieskaart.

Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

nr.	grens (cm - grond mv)		bijmenging	mediaan	kleur	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	interpretatie	overig
	boven	onder							
1									grondwaterstand tijdens boring: 160 (cm - mv) beschrijver: C. de Jong
	0	30 zand	zwak siltig; zwak grindig; zwak humeus	matig grof	licht-bruin-grijs			omgewerkte grond (recent)	matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis scherp; bouwvoor
	30	40 zand	zwak siltig; zwak grindig; matig humeus	matig grof	donker-grijs-bruin		spoor baksteen	omgewerkte grond (recent)	matig kleine spreiding; zand matig afgerond; basis scherp; baksteenspikkels rood
	40	60 zand	zwak siltig	matig fijn	licht-grijs			C-horizont (dekzand)	matig kleine spreiding; zand matig afgerond; basis geleidelijk
	60	65 zand	zwak siltig	matig grof	donker-geel			C-horizont (dekzand)	matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis geleidelijk
	65	110 zand	zwak siltig	zeer grof	licht-grijs	spoor roestvlekken		C-horizont (dekzand)	matig kleine spreiding; zand matig afgerond; basis geleidelijk
	110	120 zand	matig siltig	zeer grof	licht-geel-grijs			C-horizont (dekzand)	matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis geleidelijk
	120	140 zand	zwak siltig	zeer grof	licht-grijs			C-horizont (dekzand)	matig kleine spreiding; zand matig afgerond; basis geleidelijk
	140	155 zand	kleiig	matig fijn	oranje-bruin	veel roestvlekken		C-horizont (dekzand)	matig kleine spreiding; zand matig afgerond; basis scherp
	155	200 klei	sterk zandig; sterk humeus		donker-grijs			geulvulling	basis scherp; mogelijke geulvulling
	200	210 zand	zwak siltig	zeer grof	licht-grijs			C-horizont (dekzand)	matig kleine spreiding; zand matig afgerond
2									grondwaterstand tijdens boring: 160 (cm - mv) beschrijver: C. de Jong
	0	8 niet beschr even							klinke

nr.	grens (cm - grond mv)		bijmenging	mediaan	kleur	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	interpretatie	overig
	boven	onder							
	8	20 zand	zwak siltig	matig grof	licht-geel			opgehoogde grond (recent)	matig kleine spreiding; zand matig afgerond; basis scherp; opgebrachte grond
	20	85 zand	zwak siltig; sterk humeus	matig grof	donker-grijs		spoor baksteen	A-horizont	matig kleine spreiding; zand matig afgerond; spoor zandbrokjes; basis scherp; baksteenspikkels rood zacht; esdek; zandbrokjes geel
	85	130 zand	zwak siltig; zwak humeus	matig grof	licht-grijs-geel	spoor roestvlekken		AC-horizont	weinig donker-grijze vlekken; matig kleine spreiding; zand matig afgerond; basis scherp; omgewerkte grond
	130	155 zand	zwak siltig	zeer grof	licht-geel	spoor roestvlekken		C-horizont (dekzand)	matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis geleidelijk
	155	200 zand	matig siltig	zeer grof	licht-grijs			C-horizont (dekzand)	matig grote spreiding; zand matig afgerond
3									grondwaterstand tijdens boring: 150 (cm - mv) beschrijver: C. de Jong
	0	60 zand	zwak siltig; zwak grindig; matig humeus	matig fijn	donker-grijs			omgewerkte grond (recent)	matig kleine spreiding; zand matig afgerond; weinig plantenresten; basis geleidelijk; wortels; glas 50 cm-mv
	60	75 zand	zwak siltig; zwak grindig; matig humeus	matig fijn	donker-grijs		spoor baksteen	A-horizont	matig grote spreiding; zand matig afgerond; spoor plantenresten; basis scherp; baksteenspikkels rood; baksteen rood hard 2 cm; wortels; leisteen
	75	85 zand	zwak siltig	matig grof	licht-bruin-grijs			C-horizont (dekzand)	matig kleine spreiding; zand matig afgerond; basis scherp
	85	120 zand	zwak siltig	matig grof	licht-grijs			C-horizont (dekzand)	matig kleine spreiding; zand matig afgerond; basis geleidelijk
	120	150 zand	matig siltig	matig grof	licht-grijs			C-horizont (dekzand)	matig kleine spreiding; zand matig afgerond
4									grondwaterstand tijdens boring: 150 (cm - mv) beschrijver: C. de Jong
	0	5 niet							tegel

nr.	grens (cm - grond mv)		bijmenging	mediaan	kleur	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	interpretatie	overig
	boven	onder							
		beschr even							
	5	20 zand	zwak siltig; zwak grindig	zeer grof	licht-bruin-geel			opgehoogde grond (recent)	zeer grote spreiding; zand hoekig; basis scherp; opgebrachte grond
	20	25 zand	zwak siltig; zwak grindig	zeer grof	licht-bruin-geel		veel baksteen	mogelijk oude omgewerkte/opgehoogde grond	zeer grote spreiding; zand hoekig; basis scherp; opgebrachte grond; baksteen bruin-rood hard modern
	25	35 zand	zwak siltig; matig grindig	zeer grof	licht-bruin-geel			mogelijk oude omgewerkte/opgehoogde grond	zeer grote spreiding; zand matig afgerond; basis scherp; opgebrachte grond
	35	50 zand	matig siltig; zwak humeus	matig grof	licht-bruin		spoor baksteen	mogelijk oude omgewerkte/opgehoogde grond	matig kleine spreiding; zand matig afgerond; basis scherp; baksteen rood
	50	60 zand	matig siltig; zwak humeus	matig grof	bruin-grijs		spoor baksteen	mogelijk oude omgewerkte/opgehoogde grond	weinig donker-grijze vlekken; matig grote spreiding; zand matig afgerond; basis scherp; omgewerkte grond; baksteen rood zacht 1cm
	60	75 zand	zwak siltig	matig grof	licht-geel			mogelijk oude omgewerkte/opgehoogde grond	matig kleine spreiding; zand matig afgerond; basis scherp; opgebrachte grond
	75	80 zand	matig siltig; matig humeus	matig fijn	donker-grijs		veel baksteen	mogelijk oude omgewerkte/opgehoogde grond	spoor gele vlekken; zeer grote spreiding; zand matig afgerond; basis geleidelijk; baksteen rood 8cm zacht
	80	110 zand	matig siltig; matig humeus	matig grof	donker-grijs		spoor baksteen	mogelijk oude omgewerkte/opgehoogde grond	spoor gele vlekken; matig kleine spreiding; zand matig afgerond; basis geleidelijk; baksteen donkerrood zeer zacht
	110	270 zand	matig siltig	matig grof	licht-geel			C-horizont (dekzand)	matig kleine spreiding; zand matig afgerond
5									grondwaterstand tijdens boring: 160 (cm - mv) beschrijver: C. de Jong
	0	45 zand	matig siltig; sterk humeus	matig fijn	donker-grijs		spoor baksteen	omgewerkte grond (recent)	matig kleine spreiding; zand matig afgerond; basis scherp; baksteenspikkels rood
	45	80 zand	matig siltig;	matig grof	grijs		spoor baksteen	omgewerkte grond	spoor donker-gele vlekken; matig

nr.	grens (cm - grond mv)		bijmenging	mediaan	kleur	nieuwvormingen	antropogene bijmengingen	interpretatie	overig
	boven	onder							
			zwak grindig; zwak humeus					(recent)	kleine spreiding; zand matig afgerond; basis scherp; baksteen rood 1 cm 70-80 cm-mv
	80	90 klei	sterk zandig		licht-grijs			omgewerkte grond (recent)	spoor grijze vlekken; basis geleidelijk; waarschijnlijk omgewerkt
	90	100 zand	zwak siltig	matig grof	licht-grijs			omgewerkte grond (recent)	spoor grijze vlekken; matig kleine spreiding; zand matig afgerond; basis scherp
	100	110 zand	zwak siltig	zeer grof	licht-grijs			omgewerkte grond (recent)	matig kleine spreiding; zand matig afgerond; basis geleidelijk
	110	170 zand	zwak siltig	matig grof	licht-grijs			omgewerkte grond (recent)	veel donker-grijze vlekken; weinig zwarte vlekken; matig grote spreiding; zand matig afgerond; spoor plantenresten; basis scherp; omgewerkte grond; brokken humus; brokken siltiger zand
	170	250 zand	matig siltig	matig fijn	licht-grijs			C-horizont (dekzand)	matig kleine spreiding; zand matig afgerond; kleilagen

Coördinaten van de boringen:

nr.	X (m RD)	Y (m RD)	Z (cm NAP)
1	238811	461076	1870
2	238868	461096	1920
3	238850	461065	1882
4	238898	461080	1886
5	238853	461037	1840